

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ
«Запоріжжкокс»

Виконала: студентка 2 курсу, 8.0729–з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування
освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Корпоративні фінанси

Шайдулліна А. А.

Керівник д. е. н., професор Зборовська О. М.

Рецензент к.е.н., доцент Линенко А.В.

Запоріжжя 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Корпоративні фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

«___» _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Шайдулліній Алії Айбулатівні

1. Тема роботи: «Удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс»
керівник роботи: Зборовська Ольга Михайлівна, д. е. н., професор
затверджені наказом ЗНУ від 18 червня 2020 р. № 810–с.
2. Строк подання студентом роботи: 10 листопада 2020 р.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПрАТ «Запоріжжкокс», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково–пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити економічну сутність поняття фінансові ресурси та їхній вплив на діяльність підприємства; аналіз фінансової діяльності та стану ПрАТ «Запоріжжкокс»; визначення та розробка основних напрямів удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 14 рис. та 16 табл.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Зборовська О. М., д.е.н., професор	09.08.2020	09.08.2020
2	Зборовська О. М., д.е.н., професор	13.09.2020	13.09.2020
3	Зборовська О. М., д.е.н., професор	18.10.2020	18.10.2020

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2020 р. – 09.07.2020 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2020 р. – 08.08.2020 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2020 р. – 12.09.2020 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2020 р. – 17.10.2020 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	18.10.2020 р. – 28.10.2020 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	28.10.2020 р. – 31.10.2020 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	01.11.2020 р. – 09.11.2020 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	10.11.2020 р.	виконано

Студент

_____ А. А. Шайдулліна
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи

_____ О. М. Зборовська
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____ І.Ю. Кисільова
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 93 с., 14 рис., 16 табл., 71 джерел, 7 додатків.

Об'єктом дослідження є механізм формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс».

Предметом дослідження є аналітична та практична оцінка напрямів удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс».

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретико–методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс». Завдання: 1) визначити економічну сутність фінансових ресурсів підприємства; 2) провести дослідження фінансового стану ПрАТ «Запоріжжкокс»; 3) охарактеризувати сучасний стан фінансових ресурсів на ПрАТ «Запоріжжкокс»; 4) визначити шляхи та напрямки удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс».

Методи дослідження: логічного узагальнення, фінансово–економічного, статистичного аналізу, порівняння, зведення та ін.

Одержані результати: удосконалено методику інтегральної оцінки фінансового стану підприємства; виявлено та систематизовано основні недоліки та проблеми фінансового стану; розроблено та запропоновано перелік пропозицій щодо удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс».

Результати дослідження можуть бути застосовані на ПрАТ «Запоріжжкокс», зокрема, запропоновані напрями оцінки фінансових ресурсів та покращення механізму їх формування, а також оптимальна структура капіталу підприємства.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ; МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ;
ФІНАНСОВИЙ СТАН; КАПІТАЛ; УДОСКОНАЛЕННЯ

SUMMARY

Qualification work: 93 pp., 14 fig., 16 tab., 7 annex, 71 references.

The object of study is the mechanism of formation of financial resources of PJSC "Zaporizhkoks".

The subject of study is the analytical and practical assessment of the directions of improvement of the mechanism of formation of financial resources of PJSC "Zaporizhkoks".

The purpose of the qualification work is the development of theoretical and methodological and organizational provisions and the development of practical recommendations for improving the mechanism of formation of financial resources of PJSC "Zaporizhkoks". Tasks: 1) to determine the economic essence of the financial resources of the enterprise; 2) to conduct a study of the financial condition of PJSC "Zaporizhkoks"; 3) to characterize the current state of financial resources at PJSC "Zaporizhkoks"; 4) to identify ways and directions to improve the mechanism of formation of financial resources of PJSC "Zaporizhkoks".

Methods of research: logical generalization, financial–economic, statistical analysis, comparison, construction, etc.

The obtained results: the method of an integrated assessment of the financial condition of the enterprise is improved; the main disadvantages and problems of the financial state are revealed and systematized; developed and proposed a list of proposals to improve the mechanism of formation of financial resources of PJSC "Zaporizhkoks".

The relevance of the chosen topic directly for PJSC "Zaporizhkoks" is that the proposed ways of improvement the mechanism of formation of financial resources can be applied both as a whole and separately. Therefore, it is quite important in the current economic situation in the country and the world. Improving the mechanism of formation of financial resources will be able to minimize the risks of bankruptcy and improve the financial condition of the enterprise as a whole.

The results of the study can be applied to PJSC "Zaporizhkoks", in particular, the proposed areas of assessment of financial resources and improving the mechanism of their formation, as well as the optimal capital structure of the enterprise.

FINANCIAL RESOURCES; THE MECHANISM OF FORMATION;
FINANCIAL POSITION; CAPITAL; IMPROVEMENT

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	10
1.1 Сутність та значення фінансових ресурсів на підприємстві	10
1.2 Особливості формування та напрями використання фінансових ресурсів на підприємстві	16
1.3 Особливості управління фінансами на підприємстві	23
2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ЗАПОРІЖКОКС»	31
2.1 Фінансово–економічна характеристика ПрАТ «Запоріжкокс»	31
2.2 Аналіз та оцінка фінансової діяльності ПрАТ «Запоріжкокс»	38
2.3 Аналіз та оцінка стану фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжкокс»	46
3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПрАТ «ЗАПОРІЖКОКС»	58
3.1. Визначення факторів впливу на удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжкокс»	58
3.2 Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	63
3.3 Розробка заходів щодо удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжкокс»	71
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансові ресурси відіграють дуже важливу роль у функціонуванні підприємства будь-якої галузі. Фінансові ресурси мають тісний зв'язок із рівнем розвитку та економічним станом суб'єктів господарювання. В умовах сучасної економіки кожне підприємство має за мету розширення та закріплення власних позицій на ринку товарів та послуг. Фінансові ресурси є основою фінансової забезпеченості підприємства, яка, в свою чергу, є головним аспектом його економічного розвитку та стабільності функціонування. Тому досить важливим є визначення такого механізму формування фінансових ресурсів, який забезпечить подальше існування підприємства та його ефективну роботу.

Нестача фінансових ресурсів викликає появу та зростання заборгованостей підприємства, негативно впливає на його виробничо-господарську діяльність та унеможлиблює фінансування подальшого розвитку. Саме тому доцільно досконально вивчати механізм формування фінансових ресурсів та шляхи його удосконалення. Це є особливо актуальним на сучасному ринку, коли багато підприємств відчувають нестачу фінансових ресурсів.

Метою дослідження виступає розробка та оцінка шляхів удосконалення механізму формування фінансових ресурсів для ПрАТ «Запоріжжкокс».

Завданнями дослідження виступають:

- визначити економічну сутність фінансових ресурсів та їх вплив на діяльність підприємства;
- дослідити формування та використання фінансових ресурсів підприємства;
- визначити головні особливості формування фінансів;
- надати загальну економічну характеристику підприємству, що досліджується;

- оцінити фінансовий стан підприємства;
- розробити заходи щодо удосконалення механізму формування фінансових ресурсів підприємства

Об'єктом дослідження виступають аналіз та обґрунтування шляхів удосконалення механізму формування фінансових ресурсів підприємства на прикладі ПрАТ «Запоріжжкокс».

Предметом дослідження є аналітична та практична оцінка удосконалення механізму формування фінансових ресурсів підприємства.

Інформаційною базою виступають нормативно–правові та законодавчі акти України, статистичні дані щодо розвитку галузі, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичний видань, фінансові та статистичні дані ПрАТ «Запоріжжкокс», а також результати власних досліджень та спостережень.

Публікації. За матеріалами дослідження була опублікована стаття у збірнику наукових праць.

1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Сутність та значення фінансових ресурсів на підприємстві

Фінансові ресурси відіграють важливу роль у функціонуванні будь-якого підприємства незалежно від напрямку його діяльності. Фінансові ресурси знаходяться у тісному взаємозв'язку з економічним станом та рівнем розвитку суб'єктів господарювання.

У загальному розумінні фінансові ресурси – це грошові кошти у готівковій та безготівковій формах, що перебувають у розпорядженні підприємства на постійній основі або тимчасово.

Але у науковій практиці вчені розглядають поняття фінансових ресурсів з різних боків, тож наведемо декілька прикладів у табл. 1.1

Таблиця 1.1 – Основні визначення поняття «фінансові ресурси»

ПІБ вченого	Визначення «фінансових ресурсів»
1	2
О. Василик, О. Філімоненков	Фінансові ресурси – це грошові накопичення і доходи, що створюються у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб.
О. Гудзь	Фінансові ресурси – сукупність усіх високоліквідних наявних активів, які перебувають у розпорядженні підприємства та призначені для виконання фінансових зобов'язань і розширеного відтворення, пов'язуючи їх обсяг та склад із платоспроможністю підприємства.

Продовження таблиці 1.1

1	2
І. Зятковський	Фінансові ресурси – це грошові фонди цільового призначення, сформовані у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту, створеного на підприємстві, якими воно володіє і розпоряджається на правах власності або повного господарського відання, а також використовує на статутні потреби.
П. Лайко, М. Мних, А. Поддєрьогін, С. Мішина	Фінансові ресурси підприємства – сукупність грошових коштів у фондовій, нефондовій або матеріальній формі, які призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення поточних витрат і витрат на забезпечення розширеного відтворення.
В. Опарін, А. Чупіс, М. Корецький, В. Борисова	Фінансові ресурси – це всі кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства і спрямовані в основні засоби та обігові кошти підприємства.
Ю. Петленко	Фінансові ресурси – це грошові кошти, які залучені в господарський обіг підприємства з різних джерел, сформованих під впливом організаційно–правових форм господарювання, призначених для покриття його власних потреб.
П. Стецюк	Фінансові ресурси підприємства – це його найбільш ліквідні активи, що забезпечують неперервність руху грошових потоків.

Джерело [33]

Проаналізувавши різні підходи вчених щодо визначення фінансових ресурсів, можна зробити висновок, що головна різниця полягає в повноті розкриття поняття, а також в тому, чи слід вказувати на джерела створення ресурсів, їх цільове призначення та фондову або не фондову форму.

Відповідно до Закону України "Про підприємство", фінансові ресурси підприємств – це переважно прибуток і амортизаційні відрахування, прибутки від цінних паперів, пайові внески, ресурси спонсорів.

Іноді поняття фінансових ресурсів підприємства ототожнюють із капіталом. Але тут потрібно зазначити, що капітал є реальним об'єктом, на який можна постійно впливати з метою отримання нових доходів та

використання своїх зобов'язань [9, с. 111]. А отже, капітал є частиною фінансових ресурсів, яка використовується підприємством під час ведення діяльності. Тобто капітал – це перетворена форма фінансових ресурсів. Тож можна зробити висновок про те, що капітал та фінансові ресурси підприємства не є спільним поняттям та ототожнювати їх не можна.

Розглянемо також характерні риси фінансових ресурсів на рис. 1.1

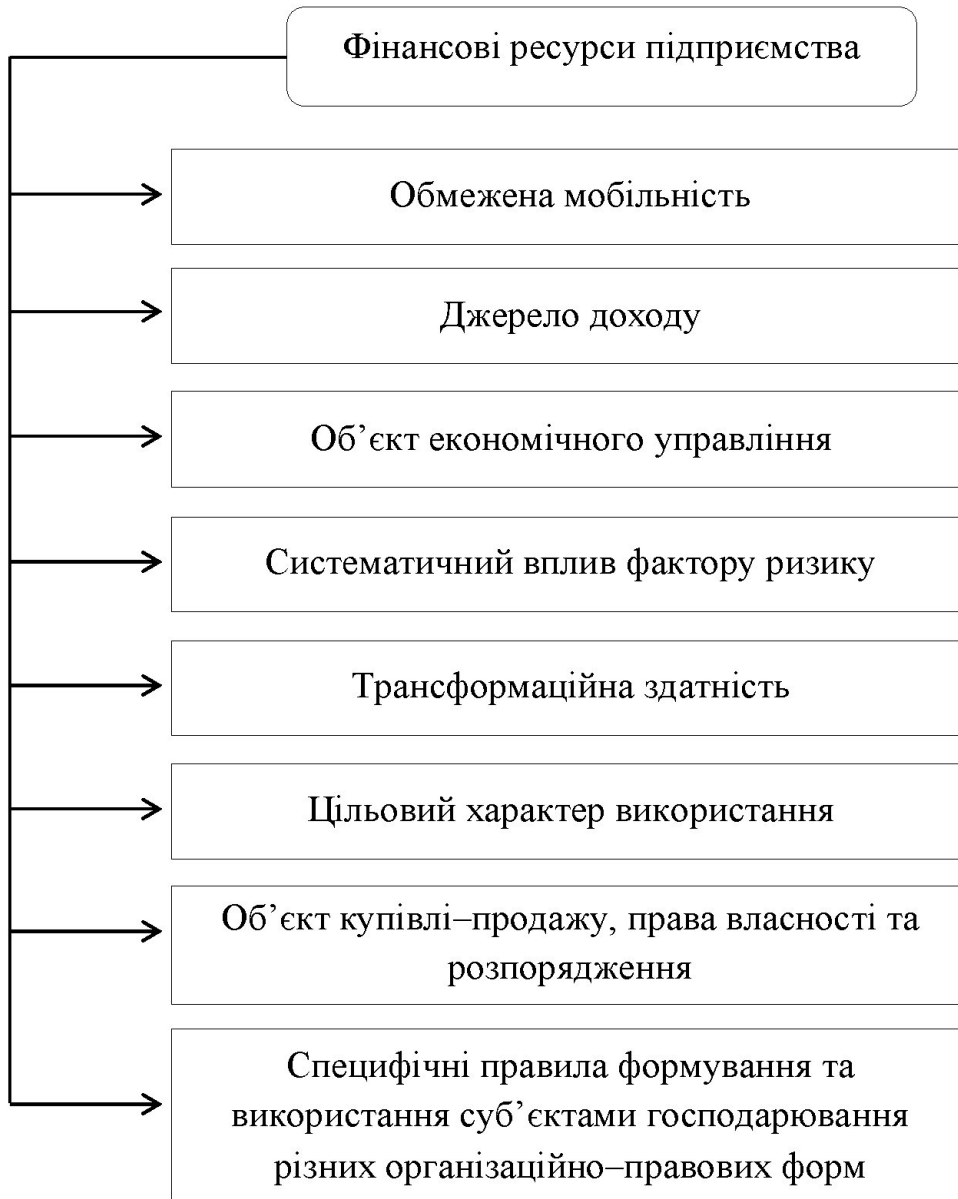

Рисунок 1.1 – Характерні ознаки фінансових ресурсів підприємства

Також основні характеристики фінансових ресурсів можна розподілити на три групи [53, с. 195]:

- загальноекономічні;
- фінансові;
- індивідуальні.

До загальноекономічних характеристик можна віднести накопичену вартість. Виходячи з того, що головним завданням для підприємства є його економічний розвиток, а він досягається за наявності власних фінансових ресурсів, а також вільного доступу до зовнішніх джерел, накопичену вартість можна розглядати із точки зору активів, які забезпечують рух вартості .

До фінансових характеристик фінансових ресурсів відносять [59, с. 91]:

– Об'єкт фінансового управління – задля ефективного функціонування та подальшого економічного розвитку підприємства незалежно від виду його діяльності потрібно приділяти достатньо уваги фінансовим ресурсам. Саме вони є об'єктом впливу фінансового менеджменту.

– Джерело доходу – фінансові ресурси виступають у якості грошових надходжень у фінансовому та інвестиційному напрямках діяльності з метою акумулювання та використання для фінансування реальних та фінансових інвестицій та отримання доходу у майбутньому.

– Джерело ризику – фінансові ресурси є носієм фінансових ризиків, із якими напряду пов'язана будь-яка фінансова діяльність. А отже, чим більший рівень доходів підприємства, тим вищим буде рівень ризику.

– Джерело погашення фінансових зобов'язань – задля ведення господарської та економічної діяльності підприємство найчастіше має кредиторську або дебіторську заборгованість, яка може виникати перед державою, інвесторами, кредиторами тощо. Фінансові ресурси найчастіше використовуються підприємствами задля погашення боргових зобов'язань.

До індивідуальних характеристик належать:

– Активи з високою трансформаційною здатністю – фінансові ресурси безпосередньо не приймають участь в процесі виробництва, а лише перетворюються в інші активи.

– Основний компонент фінансового потенціалу – задля оцінки платоспроможності, фінансової стійкості, кредитоспроможності та інвестиційної привабливості використовується визначення ліквідності активів та здатність регулювати чисті грошові потоки.

В умовах сучасної економіки підприємство повинно завжди розвивати свою фінансово–господарську діяльність задля ефективного функціонування на ринку. Розмір фінансових ресурсів підприємства прямо впливає на фінансування процесу розширеного відтворення, а також на ступінь виконання фінансових зобов'язань перед банками, бюджетом, страховиками та іншими суб'єктами господарювання. Також величина фінансових ресурсів має вплив на соціально–економічне становище підприємства в цілому.

Такі аспекти оцінки підприємства, як платоспроможність, ліквідність та фінансова стійкість також залежить від наявності фінансових ресурсів та їх ефективного використання. Враховуючи постійний інноваційний розвиток, дослідження фінансових ресурсів підприємства є необхідною аналізу діяльності [3, с. 215].

Тож, спираючись на постійний розвиток економіки та підприємницької діяльності, фінансові ресурси потрібно розглядати усебічно. Саме для цього на рис. 1.2 представлена найбільш розширена класифікація, яка дозволяє оцінювати фінансові ресурси підприємства на основі якомога більшої кількості факторів. У подальшому ці фактори можна систематизувати для більш загального вивчення питання, або навпаки використовувати як самостійну оцінку, акцентуючи увагу саме на тому аспекті, який цікавить під час аналізу діяльності.

Розглянемо класифікацію фінансових ресурсів підприємства на рис. 1.2

Рисунок 1.2 – Класифікація фінансових ресурсів

Для більш детального вивчення фінансових ресурсів наведемо також ряд функцій, які вони виконують [71]:

– створення фінансового базису для початкової діяльності суб'єкта господарювання – під час формування підприємства фінансові ресурси можуть формуватися за рахунок внесків засновників, майнових внесків або емісії цінних паперів, без використання позикових коштів.

– Забезпечення простого або розширеного відтворення та безперервного виробничого процесу. Просте відтворення базується на амортизаційних відрахуваннях, а розширене – за рахунок отриманого прибутку та здійснення капіталовкладень. Безперервний виробничий процес відбувається за рахунок забезпеченості фінансовими ресурсами підприємства, а також за рахунок їх використання під час виробництва.

– Підтримка фінансової стійкості та збалансованості – відбувається за рахунок оптимізації складу фінансових ресурсів.

1.2 Особливості формування та напрями використання фінансових ресурсів на підприємстві

Фінансові ресурси на підприємстві формують його ресурсний потенціал та відображають його здатність проводити певні витрати з метою отримання подальшого доходу. Формування фінансових ресурсів – це процес створення грошових фондів. У той час використання фінансових ресурсів – це процес виконання підприємством своїх зобов'язань перед державою або іншими господарюючими суб'єктами [64].

Формування фінансових ресурсів починається з моменту створення підприємства та продовжується із реалізацією фінансових відносин під час ведення господарської діяльності.

Формування та структура фінансових ресурсів знаходяться в тісному взаємозв'язку з обсягами виробництва та ефективністю функціонування підприємства. Наприклад, нестача фінансових ресурсів призводить до

скорочення обсягів виробництва, виникнення заборгованостей, а отже до зниження ефективності роботи підприємства. В той самий час, як усі ці негативні процеси призводять до ще більшого скорочення фінансових ресурсів. Таким чином потрібно зазначити необхідність належного контролю за формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємства [21].

На формування фінансових ресурсів можуть впливати як внутрішні чинники, які залежать лише від роботи одного конкретного підприємства, так і зовнішні, які відображають економічну ситуацію в країні та світі в цілому та мають свій вплив та діяльність цього підприємства.

Розглянемо внутрішні чинники впливу на фінансові ресурси [30]:

- чітке формування фінансових завдань на підприємстві;
- якісний фінансовий менеджмент;
- розробка такої стратегії виробництва, за умовах якої буде забезпечена найбільш повна віддача виробничого обладнання;
- повний аналіз ринку продукції з оглядом на ціни та якість продукції конкурентів;
- чітка робота із посередниками задля забезпечення максимального взаємозв'язку виробництва та збуту;
- своєчасне планування маркетингової діяльності;
- постійний аналіз витрат та пошук шляхів оптимізації;
- погодження ефективності діяльності підприємства із фінансовим планом.

Далі розглянемо зовнішні чинники впливу:

- рівень інфляції;
- загальний стан економіки;
- кон'юнктура ринку;
- ціни на ресурси.

Сукупність зовнішніх та внутрішніх чинників впливають на фінансові ресурси підприємства через різні фінансові джерела. Завданням кожного

підприємства є забезпечення достатньої кількості фінансових ресурсів для ефективного функціонування.

Фінансові ресурси на підприємстві формують за рахунок власних та залучених ресурсів.

Власні фінансові ресурси – це ресурси, які належать підприємству та створюються під час ведення фінансово–господарської діяльності. До власних фінансових ресурсів відносяться [29, с. 136].:

– статутний капітал – це загальна сума внесків засновників, яка була сформування під час створення підприємства з метою забезпечення його подальшої діяльності. Сума статутного капіталу зазначається в установчих документах підприємства.

– Амортизаційні відрахування – це поступове перенесення вартості основних фондів на виготовлені продукти. Амортизаційні відрахування є достатньо вигідними через те, що вони не оподатковуються, а метод їх нарахування підприємство може обрати самостійно. Їх можна використовувати у разі, коли підприємство зазнає складностей із формуванням оборотних коштів, а також для простого відтворення основних засобів.

– Резервний фонд – створюється на випадок тимчасових фінансових складностей або припинення діяльності підприємства з метою покриття збитків.

– Валовий дохід – це кошти, які отримуються підприємством внаслідок реалізації товарів чи послуг.

– Прибуток – це різниця між отриманим доходом та витратами, які зазнало підприємство.

– Інші внески юридичних чи фізичних осіб – це цільове фінансування, добровільне внески тощо.

До залучених фінансових ресурсів належать:

– отримані банківські кредити;

– кошти, що були мобілізовані на фінансовому ринку;

- наявна кредиторська заборгованість;
- страхові відшкодування;
- пайові або благодійні внески громадян;
- кошти, зароблені підприємством шляхом випуску та емісії акцій;
- кошти цільових фондів, надані на безповоротній основі тощо.

Залучені фінансові ресурси допомагають підприємству вести свою фінансово–господарську діяльність належним чином. Вони дають змогу підприємствам розширювати свою діяльність або допомагає на етапі безпосереднього створення підприємства.

Подерьогін А. М. пропонує класифікувати джерела формування фінансових ресурсів підприємства за такими напрямками [52, с. 256]:

- фінансові ресурси, які формуються під час створення підприємств;
- ресурси, що формуються із власних і прирівняних до них коштів;
- кошти, які мобілізуються на фінансовому ринку;
- фінансові ресурси, що надходять в процесі розподілу грошових надходжень.

Виділяють такі джерела формування фінансових ресурсів, які [40]:

а) створюються під час заснування підприємства із внесків засновників у статутний капітал:

- 1) акціонерний капітал;
- 2) внески членів товариства;
- 3) бюджетні кошти;
- 4) галузеві фінансові ресурси;

б) створюються за рахунок власних і прирівняних до них коштів:

- 1) доходи від операційного, інвестиційної, фінансової діяльності:
 - валовий і чистий дохід;
 - прибуток від основної діяльності;
 - прибуток від операційної діяльності;
 - прибуток від фінансових операцій;
 - прибуток від іншої діяльності та надзвичайних подій;

2) надходження:

- амортизаційні відрахування;
- цільові надходження;
- стійкі пасиви тощо;

в) мобілізуються на фінансовому ринку:

- 1) надходження від емісії акцій, облігацій та інших цінних паперів;
- 2) фінансовий лізинг, комерційні та банківські кредити;

г) надходять у процесі розподілу грошових надходжень:

- 1) кошти, які надійшли від асоціацій, галузевих структур;
- 2) страхові відшкодування;
- 3) бюджетні інвестиції, асигнування, дотації, субсидії.

Якщо надати загальної структури джерелам формування фінансових ресурсів, то вона буде виглядати наступним чином [31, с. 64]:

– кошти, які були внесені засновниками в момент створення підприємства;

– доходи та прибутки від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності, а також амортизаційні відрахування, надходження цільових фондів та кредиторська заборгованість;

– ресурси, що були отримані на фінансовому ринку через отримання банківських та комерційних кредитів, а також випуску та емісії акцій або облігацій;

– ресурси, що були сформовані за рахунок страхових відшкодувань, державних виплат у вигляді дотацій та субсидій.

Розглянувши джерела формування фінансових ресурсів не меншої уваги потрібно приділити питанню їх використання на підприємстві. Виходячи з того, наскільки важливим є раціональне використання фінансових ресурсів для ефективного функціонування підприємства, визначимо основні цілі, досягнення яких переслідує підприємство [56]:

- створення конкурентоспроможних товарів або послуг;
- підтримання іміджу та лідерства на ринку;

- уникнення банкрутства;
- підвищення обсягів виробництва та реалізації;
- зростання прибутку підприємства;
- збільшення ринкової вартості підприємства.

Досягнення певної з перелічених цілей залежить від загального становища підприємства та ринку, на якому воно представляє свою продукцію, а також від економіки в цілому.

Так, наприклад, створення конкурентоспроможного продукту є основою функціонування будь-якого підприємства у будь якій галузі. Ця мета переслідується як у момент створення підприємства, так і під час його подальшого функціонування. Фінансові ресурси у такому разі будуть спрямовані на створення якісного продукту, розвиток маркетингової політики та підтримка іміджу компанії. Тож ці дві мети є досить спільними у рамках спрямування фінансових ресурсів.

Зовсім інший випадок використання фінансових ресурсів для підприємств, що прагнуть уникнути банкрутства. В такому разі підприємство повинно підвищувати свою платоспроможність та фінансову стійкість, що можливо за умови використання високоліквідних активів, сформованих за рахунок власного капіталу або капіталу, що був залучений на пільгових умовах. Також сюди можна віднести підвищення обсягів виробництва та реалізації продукції. За рахунок підвищення якості, збільшення кількості випуску та продажу підприємство матиме змогу подолати кризове становище. Збільшення прибутку може також бути пов'язаним із досягненням цієї мети.

Використання фінансових ресурсів з метою збільшення ринкової вартості підприємства буде спрямоване на загальне покращення становища підприємства на ринку. До цього можна віднести підвищення вартості виробничих потужностей, наявного майнового комплексу, а також загального гудвілу підприємства та його зовнішніх зв'язків [32, 215].

Якщо розглядати напрями використання фінансових ресурсів на підприємстві більш детально, то їх можна розподілити за видами активів та за видами витрат. Чітке розмежування цих напрямів дає змогу розподіляти фінансові ресурси більш раціонально. Розглянемо детальніше на рис. 1.3

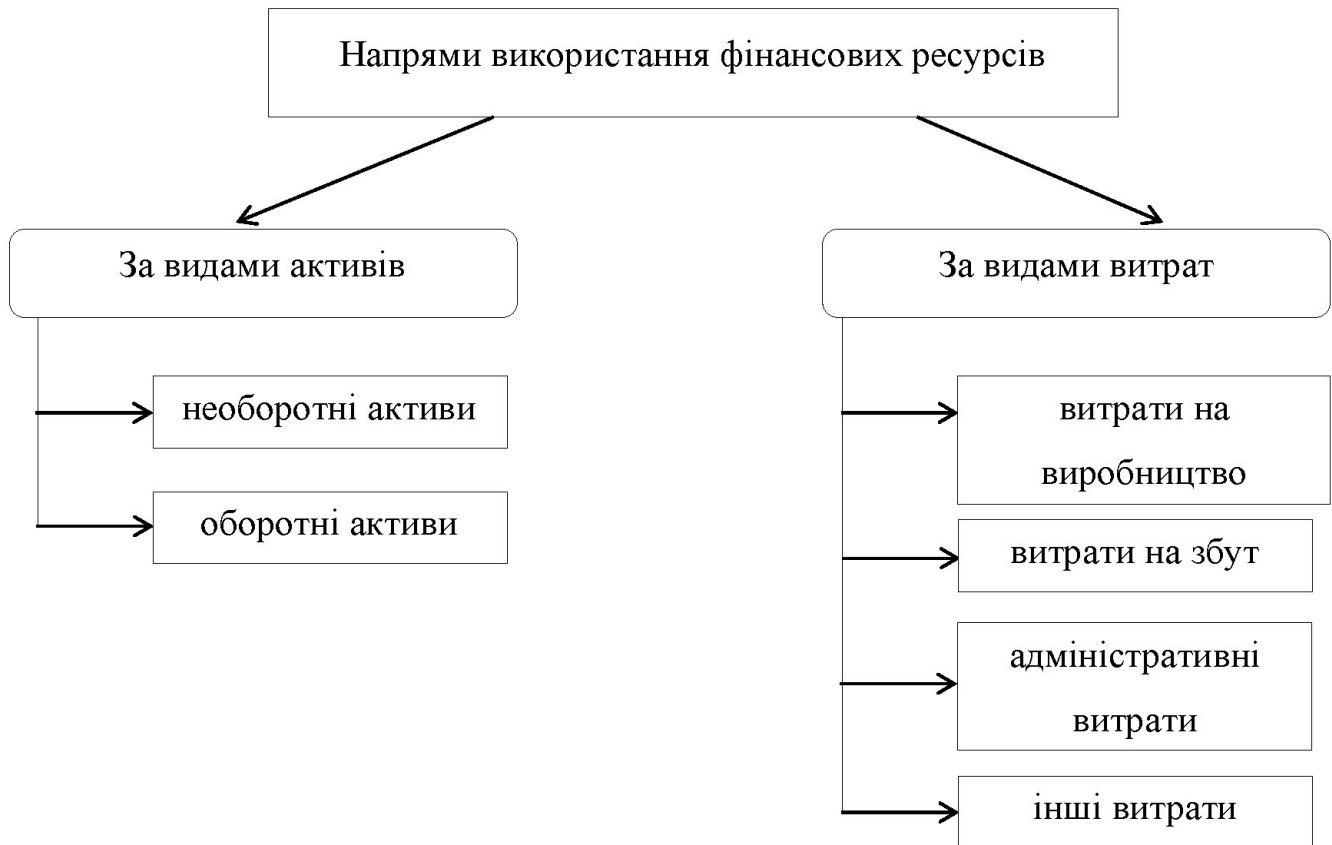

Рисунок 1.3 – Напрями використання фінансових ресурсів на підприємстві

Якщо розглядати необоротні активи, то до них можна віднести основні засоби, нематеріальні активи, незавершене будівництво та довгострокові фінансові вкладення. Тоді як до оборотних активів відносяться запаси, дебіторська заборгованість, короткострокові фінансові вкладення.

Розглядаючи витрати на виробництво, потрібно віднести до них матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи тощо.

До складу витрат на збут відносяться транспортні витрати, витрати на маркетингову політику, витрати на зберігання та реалізацію товарів чи послуг, страхування.

Адміністративні витрати включають в себе витрати на консалтингіві, консультаційні, інформаційні послуги, утримання загальногосподарського персоналу тощо. Інші витрати складаються з оплати послуг за кредитами, витрат по наданню у тимчасове користування активів та витрат з вибуття основних засобів підприємства [55].

Фінансові ресурси, які не беруть безпосередньої участі у процесі відтворення можуть формувати короткострокові або довгострокові фінансові вкладення. Таким чином вони також будуть працювати на загальне благо підприємства, підвищуючи отриманий дохід.

Основним фактором, який повинен визначати напрямок використання фінансових ресурсів на підприємстві має бути питання їх оптимізації та раціоналізації. Оптимальність та раціональність, свою чергу, повинні визначатися внаслідок системного аналізу, який дозволить визначити становище підприємства в цілому, його зовнішнє та внутрішнє середовище та напрями подальшого розвитку. Саме дослідивши усі ці фактори можна говорити про напрями використання фінансових ресурсів, які будуть необхідні саме цьому підприємству на певний проміжок часу.

1.3 Особливості управління фінансами на підприємстві

Формування та використання фінансових ресурсів підприємства знаходяться у тісному взаємозв'язку з їхнім управлінням. Саме від управлінських функцій залежить те, за рахунок чого будуть сформовані фінансові ресурси та як саме в подальшому вони будуть розподілені. Ефективне управління фінансовими ресурсами є ключовим фактором безперервної роботи підприємства. Управління фінансовими ресурсами потрібно будуватися таким чином, щоб не тільки раціоналізувати наявні

ресурси, а й мати можливість залучити нові, з метою подальшого розвитку підприємства [23].

Проблема ефективності управління фінансовими ресурсами є особливо актуальною в умовах сучасної економіки. Це обумовлено постійними змінами податкового законодавства, дестабілізацією фінансового ринку, структурними змінами в капіталі, складністю інформаційного забезпечення, інфляцією, плаваючими курсами валют тощо.

Окрім перелічених макроекономічних проблем потрібно враховувати чинники, які впливають безпосередньо на управління фінансовими ресурсами конкретного підприємства. Найчастіше головною проблемою є застарілі підходи щодо управління, які роками залишалися незмінними.

Управління фінансовими ресурсами підприємств трактується науковцями як [8]:

- один із найважливіших факторів забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах;
- діяльність, що спрямована на оптимізацію фінансового механізму підприємства, координацію фінансових операцій, забезпечення їх впорядкування та точного «балансування»;
- система управлінських дій у сфері формування та використання грошових коштів фондового та нефондового характеру.

На рис. 1.4 представлена система складових управління фінансовими ресурсами на підприємстві.

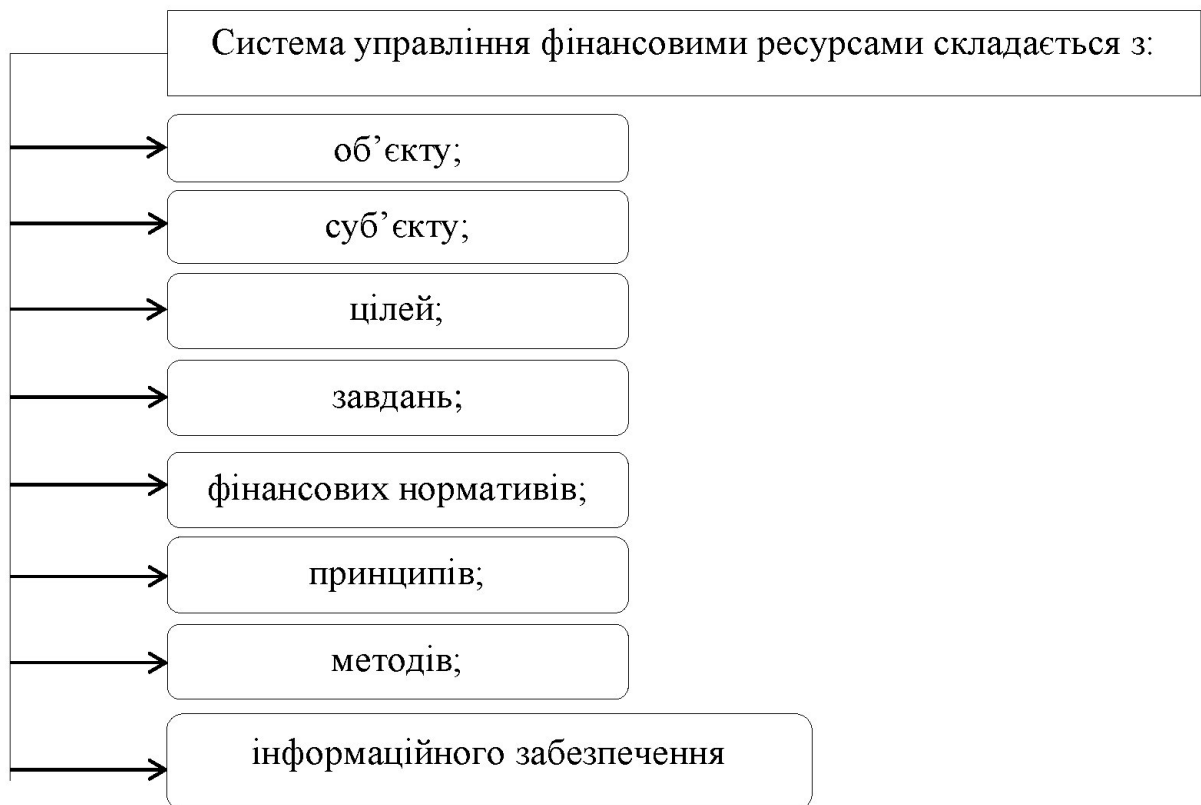

Рисунок 1.4 – Система складових управління фінансовими ресурсами підприємства

Якщо розглядати об'єкт управління фінансовими ресурсами, то до нього можна віднести насамперед фінансові відносини, що виникають між підприємством та державою, банками, засновниками та іншими юридичними та фізичними особами. Також джерела формування, напрями використання, склад та структура фінансових ресурсів відносяться до об'єкту управління. Ще однією складовою можуть виступати грошові фонди, їх формування та використання [17].

Під суб'єктом управління фінансовими ресурсами розуміють фінансову ланку підприємства, яка може бути представлена окремим підрозділом або ж одним менеджером та яка забезпечує управління фінансовими ресурсами.

Основні цілі управління фінансовими ресурсами вже були перелічені раніше.

До основних завдань управління фінансовими ресурсами можна віднести [51]:

- визначення найбільш оптимального складу, структури та обсягу фінансових ресурсів;
- залучення коштів ззовні на найбільш вигідних умовах;
- використання фінансових ресурсів таким чином, що отримати максимально вигідний фінансовий результат;
- встановлення та чітке переслідування стратегічних та планових показників підприємства та забезпечення контролю за їх виконанням.

Фінансовими нормативами в рамках управління фінансовими ресурсами виступають середньорічний темп зростання власного капіталу, рівень його рентабельності, співвідношення оборотних та необоротних активів, достатній рівень ліквідності активів, коефіцієнт автономії, оптимальне співвідношення довгострокової та короткострокової заборгованостей, граничний рівень показників підприємства.

Принципи, яке переслідує підприємство під час управління фінансовими ресурсами [43]:

- важливості;
- повноти;
- оперативності;
- достовірності;
- динамічності;
- безперервності;
- циклічності;
- узгодженості.

Якщо розглядати методи управління фінансовими ресурсами, то їх доцільно розділити на відповідні групи та підгрупи [66, с. 427].

а) Група методів, що відповідає за збільшення власного капіталу:

1) традиційні методи:

- одержання підприємством внесків до статутного фонду від засновників та акціонерів;

- одержання підприємством додаткового прибутку від господарської діяльності;

- одержання підприємством податкових пільг;

- одержання підприємством фінансової допомоги на безповоротній основі.

2) прогресивні методи:

- розміщення депозитарних розписок на міжнародних фінансових ринках;

- розміщення похідних цінних паперів на акції підприємства.

б) Група методів, що відповідає за збільшення позичкового капіталу:

1) традиційні методи:

- одержання підприємством банківського кредиту;

- одержання підприємством товарного кредиту;

- одержання підприємством фінансової допомоги на зворотній основі.

2) прогресивні методи:

- розміщення корпоративних облігацій підприємства на національному та міжнародному ринках;

- одержання підприємством вексельного комерційного кредиту;

- одержання позичкового капіталу за операціями «репо».

в) Група методів оптимізації структури активів підприємства:

1) дисконтування дебіторської заборгованості;

2) застосування товаророзпорядчих цінних паперів;

3) одержання підприємством основних засобів у лізинг.

Інформаційним забезпеченням управління фінансовими ресурсами підприємства є інформація з зовнішніх та внутрішніх джерел (дані управлінського та фінансового обліку підприємства).

На рис. 1.5 відображено процес, згідно з яким відбувається управління фінансовими ресурсами на підприємстві. Дотримання усіх етапів цього процесу забезпечить підприємству чіткого та злагодженого механізму

управління, що, в свою чергу, буде позитивно впливати на підвищення ефективності діяльності.

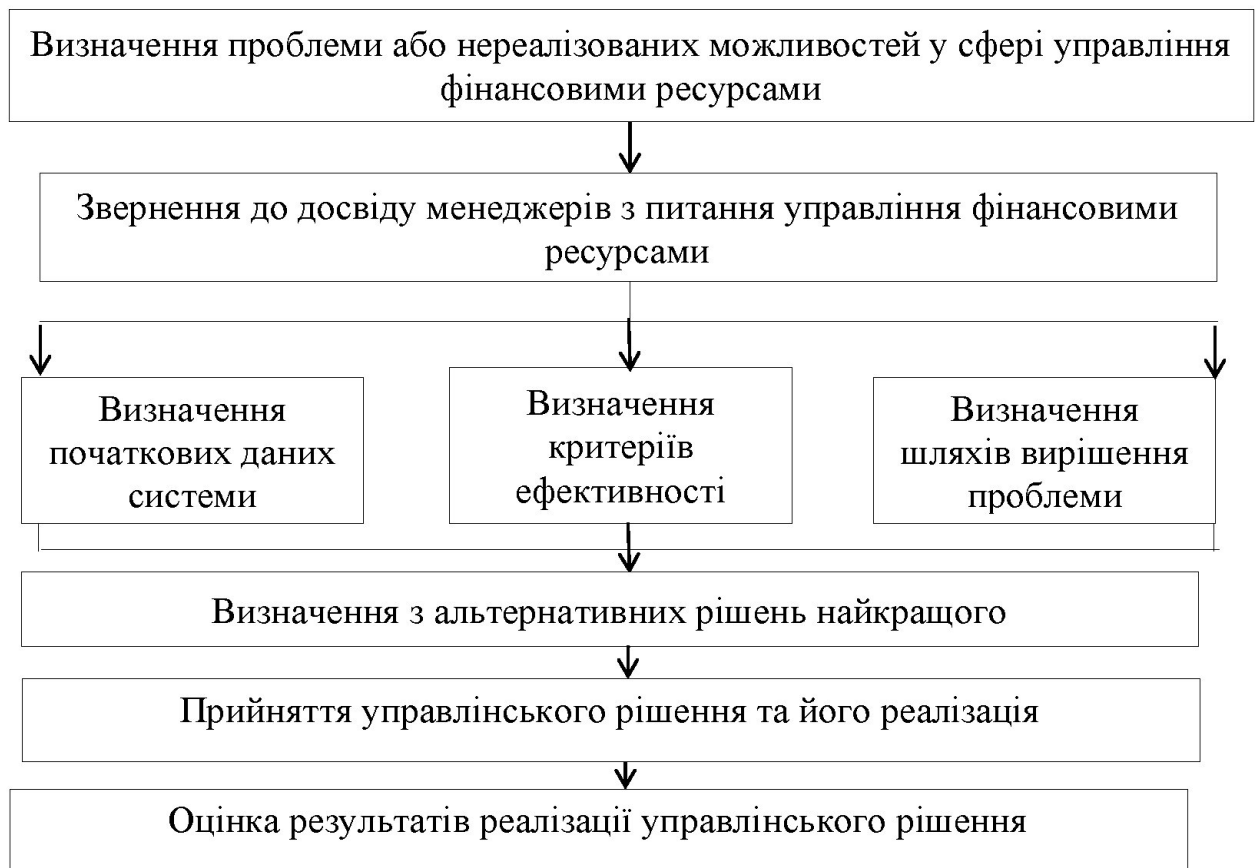

Рисунок 1.5 – Процес управління фінансовими ресурсами підприємства

Щоб проаналізувати та оцінити фінансові ресурси на підприємстві доцільно використовувати такі види аналізу як горизонтальний, вертикальний та аналіз із застосуванням коефіцієнтів [60, с. 132].

Під час горизонтального аналізу ми маємо спів ставити показники підприємства минулих періодів із поточним, врахувати абсолютні та відносні зміни згідно кожної статті у звіті.

Вертикальний аналіз полягає в аналізі внутрішньої структури звітності. За допомогою такого аналізу можна визначити, яку частку від загального значення становить конкретна стаття, що дозволяє дослідити вплив чинника цієї статті на діяльність підприємства в цілому.

Аналіз із застосуванням коефіцієнтів є найбільш повним. Коефіцієнти формують із себе групу показників, які відображають певний аспект

діяльності підприємства та дозволяють надати чіткої характеристики, визначити ймовірні проблеми, сильні та слабкі сторони. Це показники рентабельності, фінансової стійкості, ліквідності та ділової активності. Лише дослідивши усі ці показники можна робити висновок щодо фінансового стану підприємства [47, с. 241].

Підсумовуючи, варто зазначити, що фінансові ресурси є важливим аспектом діяльності будь-якого підприємства. Наявність фінансових ресурсів на підприємстві у достатній кількості забезпечує його подальше існування, ефективність діяльності та можливість розвитку.

Існує багато підходів щодо надання точного визначення поняття фінансових ресурсів, але у найбільш узагальненому варіанті фінансові ресурси – це грошові кошти у готівковій та безготівковій формах, що перебувають у розпорядженні підприємства на постійній основі або тимчасово.

Фінансові ресурси можуть мати багато підходів щодо їх визначення або класифікації, але потрібно враховувати те, що лише за їхньої наявності на підприємстві можливе досягнення його конкурентоспроможності та життєздатності в цілому.

На формування фінансових ресурсів впливає достатньо багато факторів, які у найбільш загальному вигляді поділяються на зовнішні та внутрішні. Вивчення цих факторів допомагає підприємцям забезпечувати ефективність роботи та захищати себе від можливих ризиків.

Також потрібно відмітити, що фінансові ресурси можуть складатися із власних та залучених коштів. Тому доцільно вивчати особливості з цих складових окремо, приділяючи достатньо уваги їх впливу на діяльність підприємства.

Проблема ефективного управління є достатньо важливою через постійну нестачу фінансових ресурсів у сучасних умовах економіки. Управління фінансовими ресурсами на підприємстві відбувається згідно з певною системою складових, а також використовуються різні типи аналізу

фінансових ресурсів та розробляються відповідні процеси управління. Раціональне та ефективне використання наявних фінансових ресурсів та залучення їх ззовні створюють сприятливі умови для досягнення фінансової стабільності підприємства та покращення показників його діяльності.

2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ЗАПОРІЖКОКС»

2.1 Фінансово–економічна характеристика ПрАТ «Запоріжжкокс»

ПрАТ «Запоріжжкокс» – це одне з найбільших коксохімічних підприємств України. Воно є також одним з найбільших виробників коксу для металургії та одним з найбільших експортерів хімічної продукції в Україні. Підприємство виробляє близько 10% усього виробленого в Україні коксу [49].

Підприємство було засноване та введено в експлуатацію у 1934 році. Заснування цього підприємства було пов'язане з відкриттям Дніпровської гідроелектростанції та металургійного комплексу міста Запоріжжя.

Сьогодні ПрАТ "Запоріжжкокс" має повний технологічний цикл переробки коксохімічних продуктів [49].

Основна продукція ПрАТ "Запоріжжкокс":

- доменний кокс;
- кокс горішок;
- коксова
- сульфат амонію;
- сірка газова і колоїдна;
- пластифікатори бетону;
- масло антраценове;
- дьогті для дорожнього будівництва;
- паливо котельне.

15 травня 1995 року Кабінет міністрів України ухвалив рішення про приватизацію підприємства.

У серпні 1997 року завод був включений в перелік підприємств, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки України.

До початку 1999 року найбільшим пакетом акцій підприємства в розмірі 48,85 % володіло ЗАТ "Інвестиційна компанія «Трудінвест», засновниками якої виступали 14 фізичних осіб, що були керівниками ВАТ «Запоріжжкокс». У подальшому, це закрите акціонерне товариство (дві третини статутного фонду) спільно з ВАТ «Запоріжжкокс» (третина статутного фонду) створили ВАТ "Торговий дім «Запоріжжкокс», яке охопило 19,88 % акцій заводу [49].

Обсяг експорту в першому півріччі 2001 року — 51,5 млн гривень (10,191 млн доларів США). До початку 2002 року акціями «Запоріжжкокс» володіли 16 керівників підприємства і 5 фірм, при цьому 30 % акцій було зосереджено у ВАТ «Запоріжсталь». Об'єм продукції в 2005 році становив 1,8858 млн тонн коксу (5-е місце на Україні — 10,0 %) [63].

Влітку 2012 року з дозволу Антимонопольного комітету України контрольний пакет акцій «Запоріжжкокс» перейшов у власність голландської «Private Limited Liability Company Metinvest BV» (дочірньої компанії транснаціональної гірничо–металургійної групи «Метінвест») [27].

2011 рік завод закінчив зі збитками 227,407 млн гривень, 2012 рік — закінчив зі збитками 18,039 млн гривень. У 2013 році завод виробив 1,15 млн тонн коксу. У січні–травні 2015 року завод скоротив виробництво, за цей період було випущено 430 тис. тонн коксу [63].

У 2016 році загальними зборами акціонерів було прийнято рішення про перетворення форми власності «Публічного акціонерного товариства» у «Приватне акціонерне товариство». Станом на сьогоднішній день 51 % акцій ПАТ «Запоріжжкокс» належить групі «Метінвест» і 42 % «Запоріжсталь» [27].

На ПрАТ «Запоріжжкокс» з 2008 року функціонує система менеджменту якості, охорони праці та охорони навколишнього середовища. Система управління задовольняє вимоги міжнародних стандартів ISO 9001, OHSAS 1800, ISO 14001, що підтверджується міжнародними сертифікатами відповідності [49].

Саме ця система менеджменту якості, екології і охорони праці дає змогу повністю задовольнити споживачів, крім того вона базується на основі внутрішньої документації підприємства. ПрАТ «Запоріжжкокс» розробляє відповідні зобов'язання забезпечені політикою підприємства, з якою мають змогу ознайомитися будь-які зацікавлені особи [49].

Комбінат «Запоріжжкокс» у липні 2020 року збільшив виробництво доменного коксу на 9% в порівнянні з відповідним місяцем минулого року – до 70,3 тис. т. За сім місяців «Запоріжжкокс» виробив 503 тис. т доменного коксу. Це на 4% більше, ніж за відповідний період 2019-го [28].

За підсумками 2019 року комбінат наростив виробництво доменного коксу на 0,3% в порівнянні з попереднім роком – до 827,5 тис. т.

Наразі зараз підприємство займається реконструкцією коксових батарей. Програма реконструкції коксових батарей № 5–6 є одним з основних стратегічних проектів інвестиційної програми «Запоріжжкоксу». Капітальний ремонт із загальним бюджетом 250 млн гривень стартував в 2017 році [46].

Планується виконати його поетапно в умовах діючого виробництва до 2023 року. Всього на «Запоріжжкоксі» експлуатується три коксових батареї. Продуктивність коксових батарей № 5–6 становить 720 тисяч тонн в рік.

Отже підприємство постійно займається питаннями високої якості власної продукції та охороною навколишнього середовища. Підприємство має усі необхідні сертифікати якості та постійно звітує щодо екологічного стану підприємства.

Для того, щоб ознайомитися з фінансовими показниками ПрАТ «Запоріжжкокс», проаналізуємо дані табл. 2.1

Таблиця 2.1 – Результати фінансової діяльності ПрАТ «Запоріжкокс»
станом на 2017–2019 рр., тис. грн.

Показник в тис. грн..	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсол. відх. 2019–2017	Абсол. відх. 2019–2018	Відн. відх. 2019 до 2017, %	Відн. відх. 2019 до 2018, %
Чисельність працівників	1546	961	812	–734	–149	–47,48	–15,5
Чистий дохід	8585404	9208474	12365901	3780497	3157427	44,03	34,3
Собівартість реалізованої продукції	7140283	7755143	12003258	4862975	4248115	68,1	54,78
Валовий прибуток/збиток	1445121	1453331	362643	–1082478	–1090688	–74,9	–75,05
Чистий прибуток/збиток	1058783	1118285	96669	–962114	–1021616	–90,87	–91,35
Власний капітал	2183314	3193254,5	4244176	2060862	1050921,5	94,39	32,9
Необоротні активи	1126383	1417710	2213669	1087286	795959	96,53	56,14
Оборотні активи	4911295	6932785,5	5309842	398547	–1622943,5	8,1	–23,4
Адміністративні витрати	68951	89669	98860	29909	9191	43,38	10,25
Витрати на збут	21919	33986	86527	64608	52541	294,76	154,6
Ін. операційні витрати	1158898	2266056	489558	–669340	–1776498	–57,76	–78,4

Джерело [розроблено автором на основі [48]]

Також отримані дані проаналізуємо на рис. 2.1

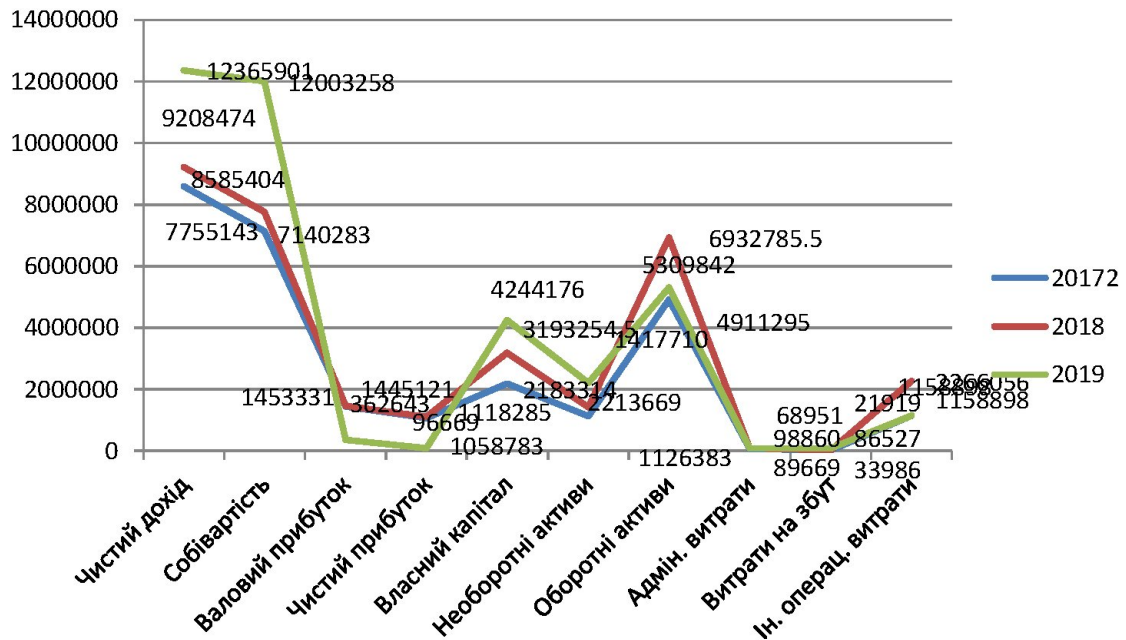

Рисунок 2.1 – Результати фінансової діяльності ПрАТ «Запоріжжкокс»

Проаналізувавши дані за визначений період, можна зробити висновок про збільшення чистого доходу підприємства: у 2017 р. він становив 8 585 404 тис. грн., а в 2019 р. вже 12 365 901 тис. грн., що є достатньо потужним зростанням, яке у відсотковому відображенні становить 44,03%. Беручи до уваги увесь проаналізований період можна зробити висновок, що діяльність підприємства є достатньо ефективною, бо спостерігається зростання чистого доходу.

Собівартість виробленої продукції також зросла протягом зазначеного періоду. У 2017 р. вона становила 7 140 283 тис. грн., а у 2019 р. 12 003 258 тис. грн.

Чистий прибуток, який дає змогу оцінити ефективність діяльності підприємства, зазнав дуже стрімкого падіння протягом цих трьох років. Це є дуже негативним показником, що у відсотках відображає падіння на 90,87%. Проте, у 2018 р. показник чистого прибутку був більшим за показник 2017 року та становив 1 118 285 тис. грн.

Оборотні активи також змінювалися нерівномірно. Так, зазнавши зростання у 2018 р., порівняно із 2017 р., вони знов зменшилися у 2019 р. та

складають 5 309 842 тис. грн. Серед витрат найбільшу частку займають інші операційні витрати. Хоча потрібно відмітити, що вони зменшилися на 78,4% порівняно з 2017 р.

Підсумовуючи, можна сказати, що під час проаналізованого періоду з 2017 по 2019 роки підприємство провело дуже неоднозначну роботу. У 2019 р. відмічалось значне погіршення показників чистого та валового прибутку, проте відбувалося зростання витрат. Найбільш вдалим можна назвати 2018 рік, коли майже усі показники зазнали позитивних змін та перевищили показники минулого періоду.

Наступними розглянемо аналітичні показники фінансового стану підприємства у табл. 2.2

Таблиця 2.2 – Основні аналітичні показники фінансового стану ПрАТ «Запоріжжкокс» станом на 2017 – 2019 рр., тис. грн.

Показник	Формула для розрахунку	2017	2018	2019	Абсол. відх. 2019–2017	Абсол. відх. 2019–2018	Напрям позитивних змін
1	2	3	4	5	6	7	8
Валюта балансу тис. грн	Ф. 1 р.1300	603767 8	835049 5,5	752351 1	148583 3	– 826984 ,5	↑
Сер. величина осн. засобів тис. грн	$\frac{\text{Ф. 1 р. 1010(гр. 3 + гр. 4)}}{2}$	908532	836381 ,5	164056 6	732034	804184 ,5	↑
Фондоозброєність тис.грн/чол	$\frac{\text{ОЗ}}{\text{Ч}}$	587,67	870,32	2020,4	1432,7 3	1150,0 8	↑
Фондовіддача осн. фондів	$\frac{\text{ЧД(В)Р}}{\text{ОЗ}}$	9,4	11	7,54	–1,86	–3,46	↑
Частка осн. засобів в активах	Первісна вартість осн. засобів/Активи	0,4	0,15	0,17	–0,23	–0,02	↓ за умов незмінних або зростаючих обсягів реалізації

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт зносу осн. засобів	Знос осн. засобів/Первісна вартість осн. засобів	0,3	0,37	0,4	0,1	0,03	↓
Коефіцієнт оновлення осн. засобів	Збільшення за звітний період первісної вартості осн. засобів/Первісна вартість осн. засобів на кін. року	-0,1	0,12	0,43	0,53	0,31	↑ за умов виключення інфляційного фактору
Коефіцієнт мобільності активів	Оборотні активи/Необоротні активи	4,3	9,78	2,4	-1,9	-7,38	↑ рек. рівень Кмоб. ≥ 5

Джерело [розроблено автором на основі [48]]

Проаналізовані у табл. 2.2 показники потребують уваги задля найбільш повного покращення роботи на підприємстві.

Валюта балансу зросла у 2018 р. порівняно з 2017 р., але знов зменшилася у 2019 р. Порівняно з 2017 р. валюта балансу у 2019 р. зросла на 1 485 833 тис. грн.

Середня вартість основних засобів зросла у 2019 р. на 804 184,5 тис. грн. у порівнянні з 2017 р.

Фондоозброєність зазнала позитивних змін. Так, у 2018 р. у порівнянні з 2017 р. вона збільшилася на 282,65 тис. грн./чол., а у 2019 р. на 1150,08 тис. грн./чол.

Проте фондovіддача значно погіршила свій показник та зменшилася з періоду 2017 р. на 3,46 у 2019 р.

Коефіцієнт мобільності активів показує наскільки швидко активи можуть переходити з однієї форми в іншу, це поняття пов'язано з ліквідністю і характеризується тим, що мобільність активів має збільшуватись протягом періоду. Він збільшився у 2018 р. до позитивного значення 9,78, проте у 2019 р. він зменшився і становить 2,4, що навіть менше ніж у 2017 р.

Таким чином, ми ознайомилися з діяльністю ПрАТ «Запоріжжкокс», визначили основні напрями роботи, етапи розвитку підприємства та асортиментом виробленої продукції. Також ознайомилися з результатами фінансової діяльності підприємства та визначили, що за період 2015–2017 рр., ПрАТ «Запоріжжкокс» значно покращило показники своєї діяльності у 2018 р., проте майже всі показники зазнали негативних змін у 2019 р. Ознайомившись з основними аналітичними показниками підприємства було виявлено неоднозначний розвиток, який потребує уваги підприємства.

2.2 Аналіз та оцінка фінансової діяльності ПрАТ «Запоріжжкокс»

Неможливо зробити висновок про роботу підприємства, ефективність його функціонування та шляхи покращення діяльності без розрахунку та аналізу показників його фінансового стану. Показники фінансового стану підприємства являє собою показники, згруповані задля оцінки певного аспекту діяльності підприємства [54]. За допомогою їх розрахунку та подальшого аналізу оцінюють функціонування підприємства, виявляють його слабкі місця, та на основі отриманих даних розробляють комплекс дій, які будуть спрямовані на покращення фінансового стану [24].

Першою групою показників фінансового стану розглянемо показники ділової активності. Аналіз показників ділової активності дає змогу оцінити ефективність основної діяльності підприємства, а також ефективність використання фінансових ресурсів [62].

Проаналізуємо показники ділової активності для ПрАТ «Запоріжжкокс» у табл. 2.3

Таблиця 2.3 – Показники ділової активності для ПрАТ «Запоріжжюкс» станом на 2017–2019 рр.

Показник	Формула розрахунку	2017	2018	2019	Абсол. відх. 2019–2017	Абсол. відх. 2019–2018	Напрямок позитивних змін
1	2	3	4	5	6	7	8
Оборотність активів (обороті), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	ЧД(В)Р / Активи	1,42	1,1	1,64	0,22	0,54	↑
Коефіцієнт оборотності обігових коштів (обороті)	ЧД(В)Р / Обігові кошти	1,42	1,1	1,64	0,22	0,54	↑
Коефіцієнт оборотності запасів (обороті)	Собівартість реалізації / Середні запаси	20,4	9,4	15,4	–5	6	↑
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороті)	ЧД(В)Р / Середня дебіторська заборгованість	2,08	1,6	2,78	0,7	1,18	↑
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	360 / К _{об. д. з}	173	225	129,5	–43,5	–95,5	↓
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (оборотів)	ЧД(В)Р / Поточні зобов'язання	2,4	1,87	4,25	1,85	2,38	↑
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	360 / К _{об. кр. з}	150	192,5	84,7	–65,3	–107,8	Зменшення
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)	ЧД(В)Р / ВК	3,9	2,88	2,91	–0,99	0,03	Збільшення

Джерело [розроблено автором на основі [48]]

Також відобразимо отримані значення показників на рис. 2.2 для наочного спостереження за їх зміною.

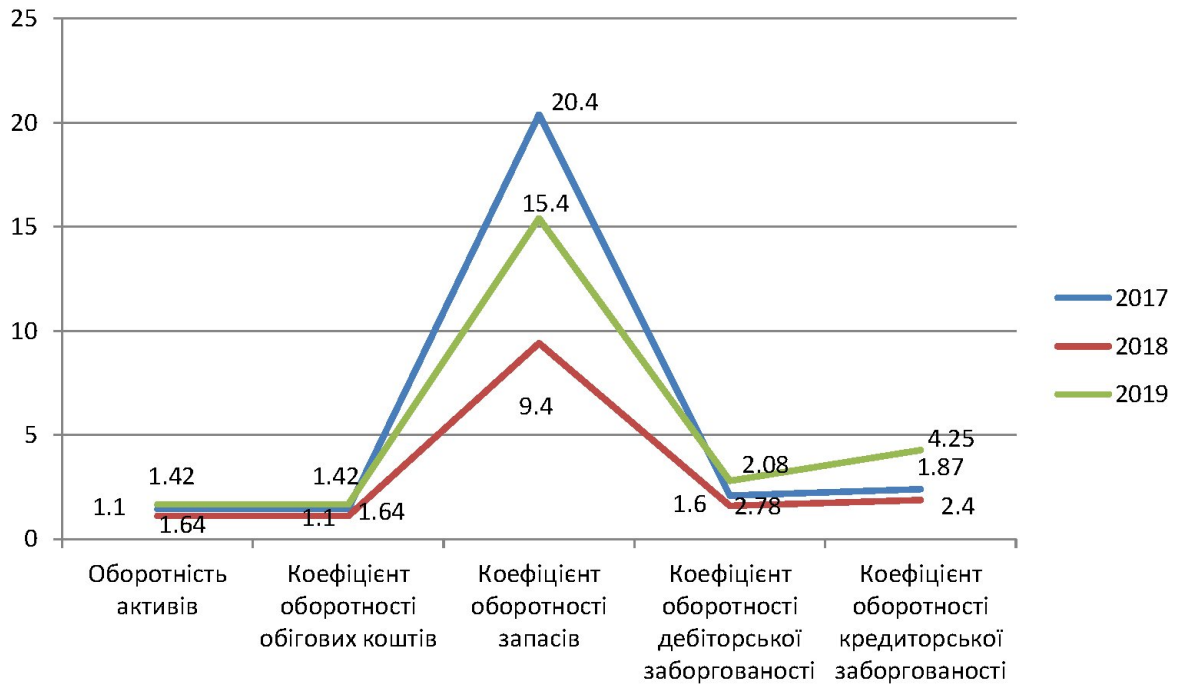

Рисунок 2.2 – Динаміка зміни показників ділової активності ПрАТ «Запоріжжкокс»

Аналізуючи показники ділової активності, можна зробити висновок, що значення показників 2019 р. значно відрізняються від минулих років, та у більшості випадків несуть позитивний характер.

Оборотність активів дещо зменшилася у 2018 р., проте вже у 2019 р. зросла порівняно з двома минулими роками, що свідчить про позитивні зміни показника.

Коефіцієнт оборотності запасів був досить нестабільним за проаналізований період. У 2017 р. його значення становило 20,4, у 2018 р. відбувалося суттєве погіршення до 9,4, а у 2019 р. показник знов збільшився та досягнув значення 15,4.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – показник ділової активності, який вказує на кількість оборотів, які здійснила кредиторська заборгованість протягом року, даний показник повинен збільшуватись. У 2018 р. відбулося зменшення показника з 2,4 у минулому

році до 1,87. Але у 2019 р. відбулося зростання до рівня 4,25, що свідчить про позитивні зміни показника.

Отже, на основі проведеного аналізу можна сказати, що показники ділової активності ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2018 р. у більшості зазнали негативних змін. Проте, у 2019 р. підприємству вдалося покращити свої показники та поліпшити ділову активність.

Ліквідність підприємства трактують як його спроможність перетворювати свої активи в грошові кошти для здійснення необхідних поточних платежів, своєчасного погашення своїх боргових зобов'язань [42]. Ліквідність необхідна і обов'язкова умова платоспроможності. Від рівня ліквідності балансу підприємства, тобто від рівня покриття боргових зобов'язань активами, термін перетворення яких у грошові кошти відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань, залежить платоспроможність підприємства [43].

Проаналізуємо ліквідність ПрАТ «Запоріжжкокс» в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Показники ліквідності для ПрАТ «Запоріжжкокс» станом на 2017–2019 рр.

Показник	Формула для розрахунку	2017	2018	2019	Абсол. відх. 2019–2017	Абсол. відх. 2019–2018	Напрямок позитивних змін
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	1,34	1,4	1,8	0,46	0,4	↑
Коефіцієнт ліквідності швидкої	Оборотні активи – Запаси / Поточні зобов'язання	1,25	1,24	1,55	0,3	0,31	↑
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	0,006	0,004	0,008	0,002	0,004	↑;
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	Дебіторська заборгованість / Поточна кредиторська заборгованість	1,16	1,18	1,54	0,38	0,36	$K_{\text{деб}} / \text{кред.} \geq 1$

Джерело [розроблене автором на основі [48]]

Перенесемо показники ліквідності (платоспроможності) підприємства на рис. 2.3 для дослідження динаміки.

Рисунок 2.3 – Зміна показників ліквідності (платоспроможності) для ПрАТ «Запоріжжкокс»

На основі отриманих у табл. 2.4 даних щодо показників ліквідності ПрАТ «Запоріжжкокс» можна зробити висновок про те, що у 2019 р. відбулися позитивні зміни показників.

Коефіцієнт поточної ліквідності відображає, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості. Позитивними змінами даного показника вважається його збільшення, яке спостерігалось протягом проаналізованого періоду. У 2018 р. відбулося незначне зростання показника, а у 2019 р. показник становив 1,8 проти значення 1,34 у 2017 р.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності дає змогу визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, без очікування оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів. За період з 2017 по 2018 рік коефіцієнт дещо зменшився на 0,002. А у 2019 р. цей показник знов підріс до значення 0,008.

Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості значно покращилося та у 2019 р. становило 1,54, збільшившись на 0,38 у порівнянні із 2017 р. Оптимальним значенням показника вважається значення, яке приблизно дорівнює одиниці. У такому випадку підприємство може надавати кредити покупцям за рахунок постачальників. Це означає, що власний капітал не приймає участі у кредитуванні клієнтів, тож ці кошти можуть бути спрямовані на підвищення інтенсивності діяльності підприємства, але отримане значення є далеким від одиниці [25]. За період з 2017 по 2018 рік зростання показника було не таким помітним, а у 2019 р. покращила свої результати.

Наступною групою показників оцінки фінансового стану підприємства є оцінка показників рентабельності.

У табл. 2.5 розрахуємо основні показники рентабельності для ПрАТ «Запоріжжкокс».

Таблиця 2.5 – Показники рентабельності для ПрАТ «Запоріжжкокс» станом на 2017–2019 рр.

Показник	Формула для розрахунку	2017	2018	2019	Абсол. відх. 2019–2017	Абсол. відх. 2019–2018	Напрямок позитивних змін
1	2	3	4	5	6	7	8
Рентабельність сукупного капіталу	Чистий прибуток / Сукупний капітал	0,17	0,13	0,01	-0,16	-0,12	↑
Чиста рентабельність реалізованої продукції	Чистий прибуток / Чистий дохід від реалізації продукції	0,12	0,12	0,008	-0,112	-0,112	↑
Загальна рентабельність виробничих засобів	Валовий прибуток / Необоротні активи+Запаси	0,8	0,64	0,12	-0,68	-0,52	↑

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Загальна рентабельність підприємства	Валовий прибуток / Середньорічна вартість майна	0,24	0,17	0,05	-0,19	-0,12	↑
Рентабельність виробничих фондів	Чистий прибуток / Виробничі фонди	0,63	0,5	0,03	-0,6	-0,47	↑
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	Прибуток від реалізації / ЧД(В)Р	0,16	0,14	0,01	-0,15	-0,13	↑
Рентабельність витрат	Прибуток від реалізації / витрати на виготовлення і реалізацію продукції	0,19	0,17	0,01	-0,18	-0,16	↑
Коефіцієнт реінвестування	Нерозподілений прибуток / Чистий прибуток	0,98	1,02	1,8	0,82	0,78	↑ в межах, що не суперечить бажанню акціонерів отримувати підвищені дивіденди
Період окупності капіталу	Активи / Чистий прибуток	7,5	7,47	77,8	70,3	70,33	↓
Період окупності власного капіталу	Власний капітал / Чистий прибуток	2,06	2,85	43,9	41,84	41,05	↓

Джерело [розроблене автором на основі [48]]

Тож отримані дані щодо рентабельності підприємства відобразимо на рис. 2.4

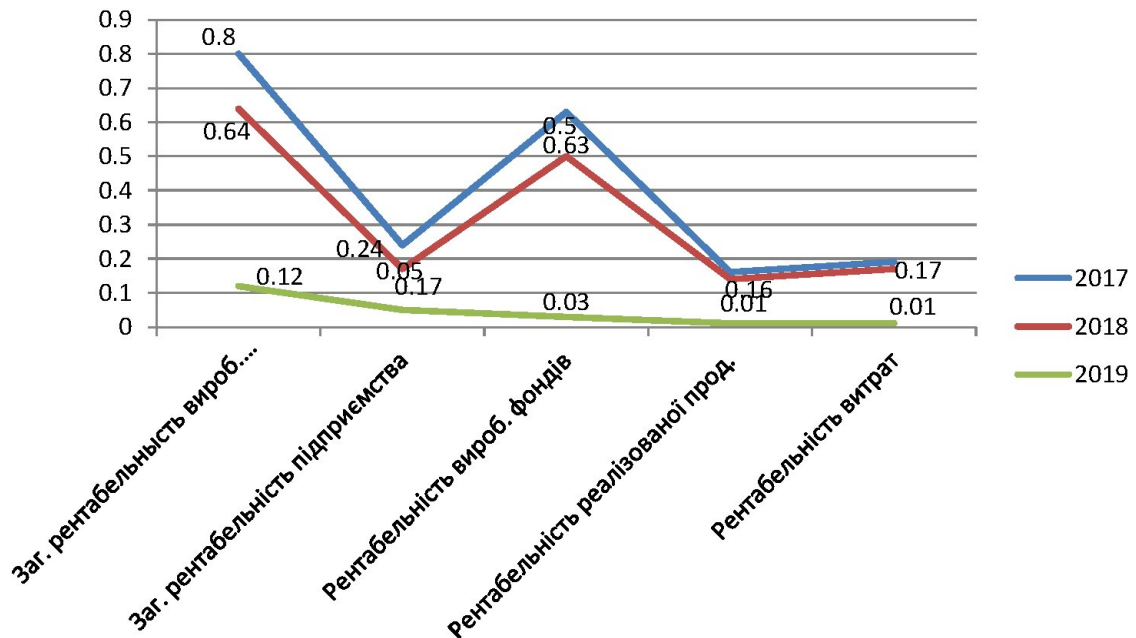

Рисунок 2.4 – Зміна показників рентабельності для ПрАТ «Запоріжжкокс»

Отже, проаналізувавши ще одну групу показників рентабельності (прибутковості), можна зробити висновок про стрімке падіння усіх показників рентабельності у проаналізований період. Так, якщо зменшення показників рентабельності у 2018 р. було незначним, то у 2019 р. відбулися досить масштабні зміни, які носять негативний характер.

Так, загальна рентабельність підприємства, яка зменшилася у 2018 р. незначно з показника 1,24 у 2017 р. до значення 1,17, у 2019 р. впала до 0,05.

Рентабельність витрат, яка також не зазнала суттєвих змін протягом 2017–2018 років також зменшилася у 2019 р. до значення 0,01.

Також потрібно відмітити, що період окупності капіталу та період окупності власного капіталу станом на 2019 р. дуже сильно виріс. Період окупності власного капіталу, який несуттєво збільшився у 2018 р. на 0,79, виріс у 2019 р. на 41,05.

Тож в цілому оцінка показників свідчить про те, що підприємство за останній рік погіршило усі свої показники рентабельності. Станом на 2019

рік усі показники мають негативний характер змін, а отже рентабельність підприємства знаходиться під великою загрозою.

2.3 Аналіз та оцінка стану фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс»

Для того, щоб оцінити стан фінансових ресурсів підприємства, визначити динаміку змін, а також розробити систему заходів щодо покращення механізму функціонування фінансових ресурсів потрібно проаналізувати діяльність підприємства за допомогою системи показників.

По–перше розглянемо показники фінансової стійкості підприємства. Фінансова стійкість – здатність підприємства за рахунок наявних фінансових ресурсів забезпечувати свою поточну операційну та інвестиційну діяльність, виконання своїх зобов'язань та створення умов для розширеного відтворення. Аналіз фінансової стійкості здійснюється на основі абсолютних та відносних показників [4].

За допомогою абсолютних показників визначається тип фінансової стійкості підприємства. Виділяють чотири типи фінансової стійкості: абсолютна стійкість, нормальний, нестійкий та кризовий фінансовий стан. Для абсолютної фінансової стійкості характерна фінансова незалежність від кредитування, витрати повністю покриваються за рахунок циркуляції капіталу. Така ситуація відбувається доволі рідко та є показником того, що підприємство не залучає зовнішні джерела.

Нормальний фінансовий стан характеризується чітким балансом між власними та кредитними ресурсами та свідчить про ефективну роботу підприємства та його платоспроможність.

Нестійкий фінансовий стан є причиною порушення платоспроможності. Але такий стан підприємство може ліквідувати за рахунок банківських кредитів, залучення резервного капіталу та фонду заощаджень.

Кризовий фінансовий стан означає, що підприємство знаходиться на межі банкрутства. Воно не має змоги розрахуватися з кредиторами та має прострочений дебетовий або кредитовий борг [5, с. 134].

- Абсолютна фінансова стійкість ($ВOK \geq З + В$).
- Нормальний фінансовий стан ($ВOK + ДК \geq З + В$).
- Нестійкий фінансовий стан ($ВOK + ДК + КК \geq З + В$).
- Кризовий стан ($ВOK + ДК + КК \leq З + В$).

Де :

ВOK – власний оборотний капітал;

З – запаси;

В – витрати майбутніх періодів;

ДК – довгострокові кредити банків;

КК – короткострокові кредити банків.

Розрахуємо тип фінансової стійкості для ПрАТ «Запоріжжкокс»:

$$1) З + В = 791\,942,5 + 32\,291 = 824\,233,5$$

$$2) ВOK = 2\,030\,507$$

Отже ПрАТ «Запоріжжкокс» має абсолютну фінансову стійкість, бо $ВOK \geq З + В$ ($2\,030\,507 > 824\,233,5$). Отже підприємство не залежить від кредитів та здатне самостійно розраховуватися за своїми витратами та зобов'язаннями.

До відносних показників оцінки фінансової стійкості відноситься розрахунок коефіцієнтів, представлених у табл. А.1

Власні обігові кошти (робочий капітал) зазнали зростання, яке було найбільш помітним у 2019 р.. Так, якщо у 2017 р. робочий капітал становив 1 258 543,5 тис. грн., то у 2019 р. він став 2 403 153,5 тис. грн.

Коефіцієнт фінансової стійкості характеризує частку стабільних джерел фінансування в їхньому загальному обсязі; нормальним вважають значення в межах від 0,85 до 0,9. Позитивними змінами вважається збільшення коефіцієнта. У проаналізований період часу цей показник зазнав невеликого

зростання у 2018 р. та продовжував зростати у 2019 р., але все ще не є відповідним до норми.

Коефіцієнт автономії у 2019 р. виріс, порівняно із минулими роками та відповідає нормі. Цей показник характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів та його незалежність від позикових джерел. Тому його зростання має позитивний вплив на діяльність підприємства.

Показник фінансового левериджу характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань. Збільшення цього показника свідчить про підвищення фінансового ризику. Цей показник залишився майже незмінним протягом проаналізованого періоду. Зазнавши невисокого зменшення у 2018 р., вже у 2019 р. він досягнув значення 0,09, що відповідає його рівню у 2017 р.

Розглянемо показники, зазначені у табл. А.1 у динаміці на рис. 2.5

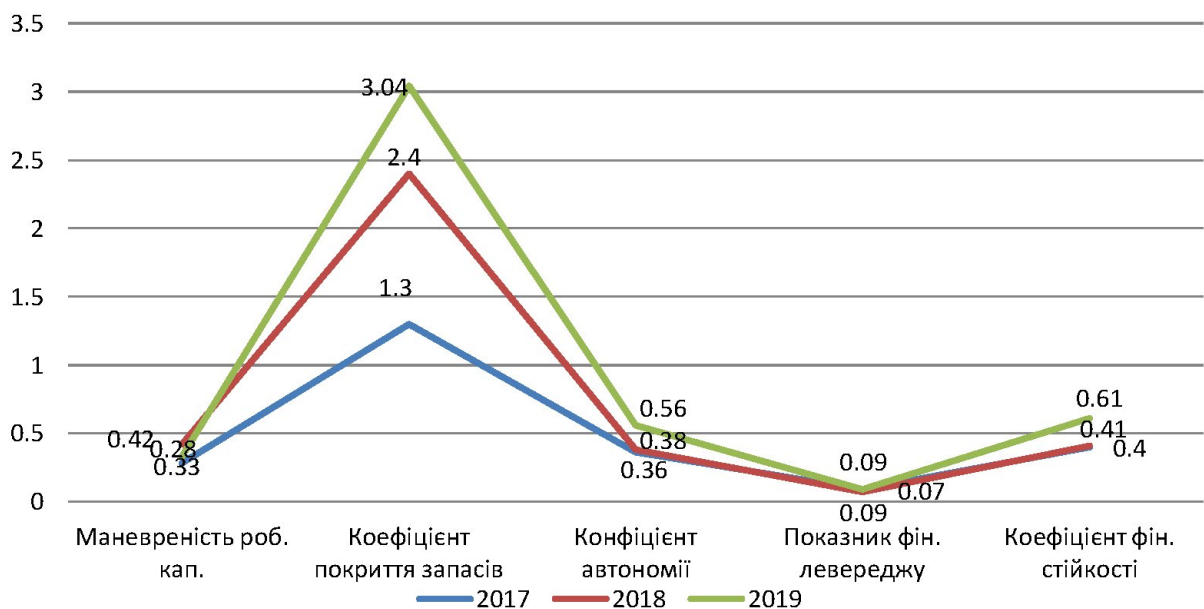

Рисунок 2.5 – Зміна показників фінансової стійкості для ПрАТ «Запоріжжкокс»

Підсумовуючи аналіз показників фінансової стійкості, можна зробити висновок про те, що в цілому фінансова стійкість підприємства має

задовільний стан. Майже усі показники відповідають нормам або наближені до норм. Якщо у 2018 р. деякі показники зазнали негативних змін, то вже у 2019 р. підприємство покращила їх значення та деякі показники також перевищили своє значення у 2017 р.

Раніше було визначено, що фінансові ресурси підприємства складаються з власних та залучених джерел. Отже, для більш детального аналізу визначимо їх динаміку і структуру.

У таблиці 2.6 розглянемо динаміку складу та структури фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2017 – 2019 рр.

Таблиця 2.6 – Динаміка складу та структури фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2017 – 2019 рр.

Показники	2017 р.		2018 р.		2019 р.	
	Обсяг, тис. грн.	Частка, %	Обсяг, тис. грн.	Частка, %	Обсяг, тис. грн.	Частка, %
Власний капітал	2 183 314	36,2	3 193 254,5	38,2	4 244 176	56,4
Позиковий капітал	3 854 364	63,8	5 157 241	61,8	3 279 335	43,6
Всього	6 037 678	100	8 350 495,5	100	7 523 511	100

Джерело [розроблене автором на основі [49]]

За даними таблиці можна відмітити поступове зростання власного капіталу протягом проаналізованого періоду. Так, якщо обсяг власного капіталу у 2017 р. становив 2 183 314 тис. грн., то вже у 2019 р. він становить 4 244 176 тис. грн. Таким чином величина власного капіталу підприємства зросла на 20,2%. Також потрібно зазначити, що у 2019 р. величина власного капіталу перевищила значення позикового та становить 56,4%.

Що стосується позикового капіталу, то його частка у загальному значенні поступово зменшувалася протягом проаналізованого періоду. Але,

якщо у 2017–2018 рр. величина позикового капіталу все ж домінувала над власним капіталом, то у 2019 р. позиковий капітал вже становить на 12,8% менше, ніж власний капітал підприємства. Це свідчить про те, що підприємство має змогу зменшувати залучення капіталу ззовні та підвищує свою спроможність розраховуватися за рахунок власних джерел фінансування.

Розглянемо частку власного та позикового капіталу ПрАТ «Запоріжжкокс» протягом 2017–2019 років наочно на рис. 2.6

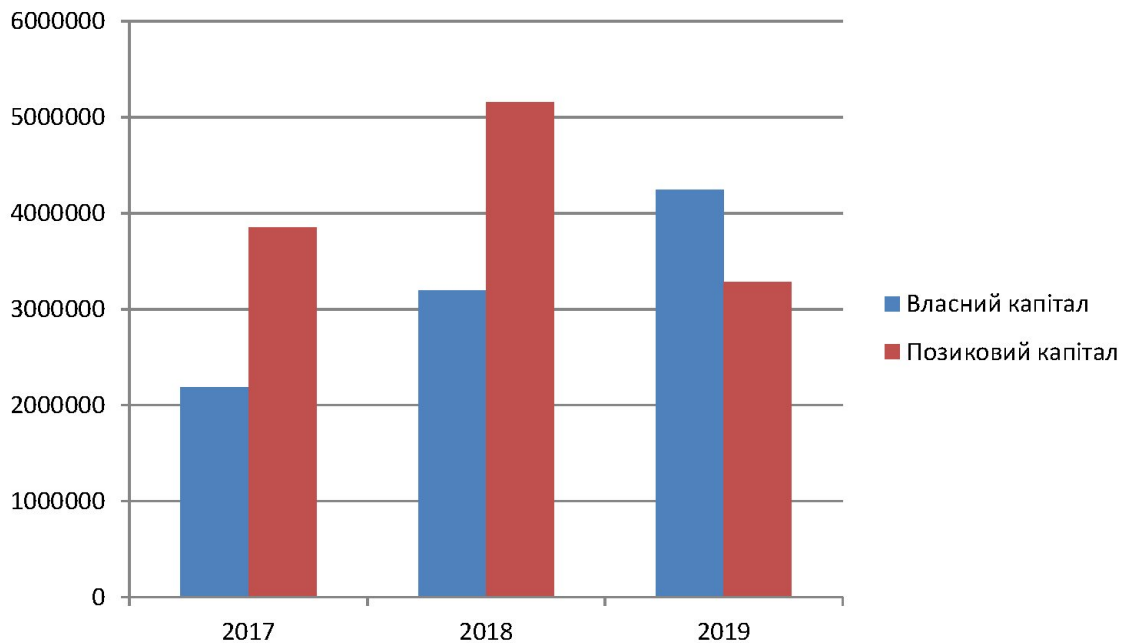

Рисунок 2.6 – Динаміка зміни частки власного та позикового капіталу ПрАТ «Запоріжжкокс»

Власні та позикові фінансові ресурси відіграють важливу роль у функціонуванні підприємства. І визначення їх оптимального співвідношення є одним із головних завдань задля покращення діяльності підприємства та сприяння його подальшому розвитку. Розглянемо динаміку та структуру власних фінансових ресурсів підприємства протягом 2017–2019 рр. у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Динаміка та структура власних фінансових ресурсів
ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2017–2019 рр.

Показник	2017		2018		2019	
	Обсяг, тис. грн.	Частка, %	Обсяг, тис. грн.	Частка, %	Обсяг, тис. грн.	Частка, %
Амортизаційні відрахування	112 648	1,2	107 622	1,1	154 309	1,2
Статутний капітал	1 193	0,01	1 193	0,01	1 193	0,01
Дохід	8 585 404	88	9 208 474	88,2	12 365 901	98
Прибуток	1 058 783	10,8	1 118 285	10,7	96 669	0,8
Всього	9 758 028	100	10 435 574	100	12 618 072	100

Джерело [розроблене автором на основі [49]]

Таким чином, можна зробити висновок, що загальний обсяг власних фінансових ресурсів підприємства зріс з 9 758 028 тис. грн. у 2017 р. до 12 618 072 тис. грн. у 2019 р. Найбільшу частку у структурі власних фінансових ресурсів становить дохід, який у 2019 р. становив рекордні 98%. Найменша частка належить статутному капіталу, який залишається незмінним протягом проаналізованого періоду і становить 1 193 тис. грн.

Далі розглянемо динаміку і структуру позикового капіталу ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2017–2019 рр. у табл. 2.8

Проаналізувавши дані у табл. 2.8 можна зробити висновок, що короткострокові зобов'язання та забезпечення грають головну роль у структурі позикового капіталу. Їх частка більша за 90% в усі роки, окрім 2019 р. У 2019 р. значно зросли довгострокові зобов'язання та забезпечення у структурі позикового капіталу порівняно із минулими роками.

Таблиця 2.8 – Динаміка і структура позикового капіталу ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2017–2019 рр.

Показник	2017		2018		2019	
	Обсяг, тис. грн.	Частка, %	Обсяг, тис. грн.	Частка, %	Обсяг, тис. грн.	Частка, %
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	201 612,5	5,2	230 371,5	4,5	372 646,5	11,4
Короткострокові зобов'язання і забезпечення	3 652 751,5	94,8	4 926 869,5	95,5	2 906 688,5	88,6
Позиковий капітал	3 854 364	100	5 157 241	100	3 279 335	100

Джерело [розроблене автором на основі [49]]

Задля того, щоб детальніше визначити структуру позикових фінансових ресурсів, розглянемо окремо довгострокові та короткострокові зобов'язання та забезпечення та проаналізуємо їх склад.

Розглянемо склад довгострокових зобов'язань та забезпечень ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2017–2019 рр. у табл. 2.9

Проаналізувавши дані табл. 2.9 можна зробити висновок про загальне зростання суми довгострокових зобов'язань підприємства протягом проаналізованого терміну. Довгострокові зобов'язання у 2019 р. зросли на 171 034 тис. грн. У структурі довгострокових зобов'язань значно переважають пенсійні зобов'язання. Їхня сума також зростає протягом 2017–2019 рр.

Також у структурі довгострокових зобов'язань ПрАТ «Запоріжжкокс» відстрочені податкові платежі становили 21,2% від загальної суми у 2019 р. та 1,3% у 2017 р.

Інші довгострокові зобов'язання мають найменшу частку. У 2018 р. вони становили 1% від загальної суми, а у 2019 р. – 0,9%.

Таблиця 2.9 – Динаміка структури довгострокових зобов'язань ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2017–2019 рр.

Показник	2017		2018		2019	
	Обсяг, тис. грн.	Частка, %	Обсяг, тис. грн.	Частка, %	Обсяг, тис. грн.	Частка, %
Довгострокові зобов'язання і забезпечення:	201 612,5	100	230 371,5	100	372 646,5	100
- відстроченні податкові зобов'язання	2 552	1,3	–	0	79 067	21,2
- пенсійні зобов'язання	199 060,5	98,7	228 273,5	99	290 192,5	77,9
- інші довгострокові зобов'язання	–	0	2 098	1	3 387	0,9

Джерело [розроблене автором на основі [48]]

Розглянемо склад короткострокових зобов'язань та забезпечень ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2017–2019 рр. у табл. 2.10

Таблиця 2.10 – Динаміка структури короткострокових зобов'язань ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2017–2019 рр.

Показник	2017		2018		2019	
	Обсяг, тис. грн.	Частка, %	Обсяг, тис. грн.	Частка, %	Обсяг, тис. грн.	Частка, %
1	2	3	4	5	6	7
Короткострокові зобов'язання і забезпечення:	3 652 751,5	100	4 926 869,5	100	2 906 688,5	100
Поточна кредит. заборгованість за:						
- довгострок. зобов'яз	957	0,03	1 069,5	0,02	1 096,5	0,03

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7
– товари, роботи, послуги	2 934 338	80,3	4 113 916,5	83,5	2 534 280	87,2
– розрахунки з бюджетом	98 898,5	2,7	111 172	2,2	36 894,5	1,2
– у тому числі з податку на прибуток	91 678	2,5	103 391,5	2,1	29 156	1
– розрахунками зі страхування	2 051	0,06	2 227,5	0,04	2 211,5	0,07
– розрахунками з оплати праці	7 365,5	0,2	8 443	0,17	8 288	0,28
– поточна кредиторська заборгованість за отриманими авансами	6 084,5	0,1	8 903,5	0,18	5 126,5	0,17
– поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	2 248	0,06	2 248	0,04	2 248	0,07
Поточні забезпечення	18 346	0,5	20 109	0,4	16 922	0,58
Інші поточні зобов'язання	582 463	15,9	658 780,5	13,4	299 621,5	10,3

Джерело [розроблене автором на основі [48]

Проаналізувавши дані табл. 2.10 можна зробити висновок про те, що основну частку серед короткострокових зобов'язань займає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Протягом всього проаналізованого періоду її частка складала понад 80% від загальної суми. У 2019 р. її частка складала 87,2% від загальної суми короткострокових зобов'язань.

Другою за загальним значенням є частка інших поточних зобов'язань. У 2015 р. вони склали 15,9%, але у 2019 р. зменшилися до 10,3%.

Загалом усі статті короткострокових зобов'язань були спільними для проаналізованого періоду. Також потрібно зазначити, що значних коливань у сумі цих статей також не відбувалося. Відхилення між значеннями у різних роках є мінімальним. Але загальна сума короткострокових зобов'язань та забезпечень у 2019 р. зменшилася на 2 000 181 тис. грн.

Таким чином ми дослідили структуру власних та позикових фінансових ресурсів, а також розібрали склад, структуру та динаміку змін короткострокових та довгострокових зобов'язань, які є частиною позикових фінансових ресурсів. В цілому потрібно відмітити, що значних змін у структурі не відбувалося, усі зміни є повільними та поступовими.

Підсумовуючи, можна зробити висновок про те, що ПрАТ «Запоріжжкокс» є одним з найбільших виробників коксу для металургії, а також одним з найбільших експортерів хімічної продукції в Україні. Підприємство постійно знаходиться у розвитку, вдосконалюючи виробництво та мінімізуючи негативний вплив на природне середовище.

На основі аналізу фінансової діяльності підприємства було з'ясовано, що результати є неоднозначними, багато показників зазнало негативних змін. У 2019 р. відмічалось значне погіршення показників чистого та валового прибутку, проте відбувалося зростання витрат. Також у 2019 р. значно збільшився чистий дохід, проте чистий прибуток стрімко знизився. Так, якщо у 2017 р. він складав 1 058 783 тис. грн., то вже у 2019 р. він складав 96 669 тис. грн. В цілому, найбільш вдалим за проаналізований період можна вважати 2018 р.

Якщо брати до уваги основні аналітичні показники фінансового стану ПрАТ «Запоріжжкокс», потрібно відмітити, що не усі ці показники зазнали позитивних змін. Фондовіддача значно погіршила свій показник та зменшилася з періоду 2017 р. на 3,46 у 2019 р. Фондоозброєність зазнала позитивних змін. Так, у 2018 р. у порівнянні з 2017 р. вона збільшилася на 282,65 тис. грн./чол., а у 2019 р. на 1150,08 тис. грн./чол. Але в цілому усі

показники цієї групи потребують ретельного контролю задля попередження їхнього зниження або задля подолання негативних змін.

Для того, щоб оцінити сучасний фінансовий стан підприємства та переглянути його показники в динаміці, також були проаналізовані показники його рентабельності, ділової активності та ліквідності.

Щодо показників ділової активності ПрАТ «Запоріжжкокс», потрібно звернути увагу на те, що майже усі показники у 2019 р. зазнали позитивних змін порівняно з минулими роками. Оборотність активів дещо зменшилася у 2018 р., проте вже у 2019 р. зросла порівняно з двома минулими роками, що свідчить про позитивні зміни показника.

Показники ліквідності або платоспроможності на ПрАТ «Запоріжжкокс» у більшості зазнали позитивних змін у 2019 р. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який дає змогу визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, за період з 2017 по 2018 рік коефіцієнт дещо зменшився на 0,002. А у 2019 році цей показник знов підріс до значення 0,008.

Показники рентабельності ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2019 р. зазнали стрімкого падіння. Так, якщо зменшення показників рентабельності у 2018 р. було незначним, то у 2019 р. відбулися досить масштабні зміни, які носять негативний характер. Загальна рентабельність підприємства, яка зменшилася у 2018 р. незначно з показника 1,24 у 20017 р. до значення 1,17, у 2019 р. впала до 0,05. В цілому рентабельність підприємства знаходиться під загрозою та потребує негайної уваги.

Оцінюючи фінансовий стан ПрАТ «Запоріжжкокс» в цілому, потрібно відмітити, що діяльність підприємства протягом 2017–2019 рр. була досить неоднозначною. На підприємстві також існують негативні зміни, які необхідно ліквідувати для нормалізації ефективного функціонування виробництва. Тож потрібно переглянути динаміку показників та визначитися з напрямом діяльності, яка буде спрямована на покращення фінансового стану у майбутньому.

Показники фінансової стійкості були більш задовільними. Майже усі показники відповідають нормам або дуже наближені до норм. Підприємство має абсолютний тип фінансової стійкості, який рідко зустрічається на підприємствах та який свідчить про відсутність залучення коштів ззовні, а отже підприємство в змозі не залежати від кредитування або матеріальної допомоги. Власні обігові кошти (робочий капітал) зазнали зростання, яке було найбільш помітним у 2019 р. Так, якщо у 2017 р. робочий капітал становив 1 258 543,5 тис. грн., то у 2019 р. він став 2 403 153,5 тис. грн. Коефіцієнт автономії у 2019 р. виріс, порівняно із минулими роками та відповідає нормі.

Розглядаючи структуру фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс» потрібно відмітити, що у 2019 р. власний капітал перевищив частку позикового капіталу, на відміну від минулих років. Також власний капітал за проаналізований період виріс на 20,2%.

У структурі власних фінансових ресурсів значну частку становить дохід. У 2019 р. дохід становив 98% від загальної суми власних фінансових ресурсів.

Позикові фінансові ресурси поділяються на короткострокові та довгострокові зобов'язання. Короткострокові зобов'язання ПрАТ «Запоріжжкокс» мають значно більшу питому вагу у загальній сумі. У структурі довгострокових зобов'язань найбільшу частку складають пенсійні зобов'язання. Серед короткострокових зобов'язань найбільш переважає заборгованість за товари, роботи та послуги.

3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПрАТ «ЗАПОРІЖКОКС»

3.1. Визначення факторів впливу на удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс»

Наявність на балансі підприємства фінансових ресурсів не гарантує ефективність його діяльності. Для досягнення ефективності функціонування фінансові ресурси повинні бути правильно сформовані відповідно до діяльності певного суб'єкта господарювання. Тобто кошти повинні залучатися на строк довший ніж строк їх корисного використання.

Для визначення найкращого співвідношення джерел залучення капіталу необхідно по-перше визначити, на короткострокові чи довгострокові цілі він буде використовуватися та до яких статей активу буде приєднуватись до отримання прибутку. По-друге потрібно визначити, чи будуть використовуватися власні або позикові кошти. Проте, якщо у підприємства відсутні власні вільні кошти, постає питання, чи доцільно залучати додаткові кошти на платній основі і якщо так, то в якому обсязі [12].

Оптимізація структури капіталу – це важливий етап стратегічного аналізу капіталу, який полягає у визначенні такого співвідношення між вартістю, втіленою у кошти підприємства, які йому належать і приносять прибуток, та вартістю, інвестованою в грошові кошти, що залучаються на основі їх повернення, за умови якого досягається максимальна ефективність діяльності підприємства.

Метою управління структурою капіталу є мінімізація витрат на залучення довгострокових джерел фінансування та забезпечення власникам капіталу максимальної ринкової оцінки вкладених ними коштів [68, с. 352].

Оптимальну структуру капіталу кількісно визначити неможливо. Однак керівництво ПрАТ «Запоріжжкокс» може знайти приблизне її значення, розраховане на підставі факторів впливу та власного практичного досвіду, яке максимально наближає планову структуру до оптимального значення.

Процес оптимізації структури капіталу ПрАТ «Запоріжжкокс» необхідно проводити в такій послідовності [11, с. 854]:

а) Аналіз складу капіталу в динаміці (визначити показники ефективного використання складових капіталу та їх використання – коефіцієнт фінансової незалежності; заборгованості, співвідношення між довго–і короткостроковими зобов'язаннями; оборотність і рентабельність активів і власного капіталу).

б) Оцінка основних факторів, які визначають структуру капіталу:

1) умови оподаткування прибутку підприємств та доходів від володіння цінними паперами у фізичних та юридичних осіб;

2) структуру активів фірми (рівень їх ліквідності);

3) рівень інформаційної асиметрії;

4) стан фінансових ринків у країні та за її межами;

5) оцінку менеджерами ризику залучення боргового капіталу;

6) агентські відносини на підприємстві;

7) рівень операційного левериджу, який визначає нестабільність в отриманні очікуваних прибутків).

в) Оптимізація структури капіталу за критерієм дохідності власного капіталу.

Ураховуючи ці етапи, підприємство визначає на плановий прогностичний період найбільш прийнятну для себе структуру капіталу.

Процес оптимізації структури фінансових ресурсів за критерієм максимізації прибутковості власного капіталу може здійснюватися у спосіб, представлений у табл. 3.1

Таблиця 3.1 – Розрахунок оптимізації структури фінансових ресурсів
ПрАТ «Запоріжжкокс»

Показники	Варіанти розрахунку					
	1	2	3	4	5	6
Власний та прирівняний до нього капітал, тис. грн.	4244176	4244176	4244176	4244176	4244176	4244176
Можлива сума зобов'язань (залучених фінансових ресурсів) тис. грн.	–	1414725	2122088	4244176	6366264	8488352
Загальна сума фінансових ресурсів, розміщених в активах, тис. грн.	4244176	5658901	6366264	8488352	10610440	12732528
Рівень зобов'язань на 1 грн. власного капіталу, грн.	–	0,33	0,50	1	1,50	2,00
Прибутковість активів, без витрат за користування залученими фінансовими ресурсами, коп.	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0	11,0
Створений підприємством прибуток, тис. грн.	466859,4	622479,1	700289	933718,7	1167148	1400578
Витрати за користування залученими фінансовими ресурсами, в середньому за 1 грн.	–	10,0	10,5	11,0	11,5	12,0
Витрати за користування залученими фінансовими ресурсами, тис. грн.	–	141472,5	222819,2	466859,4	732120,4	1018602
Прибуток до оподаткування, тис. грн.	466859,4	481006,6	477469,8	466859,4	435027,6	381976
Податок на прибуток при ставці 18%, тис. грн.	84034,7	86581,2	85944,6	84034,7	78304,9	68755,7
Чистий прибуток, тис. грн.	382824,7	394425,4	391525,2	382824,7	356722,7	313220,3
Прибутковість власного капіталу за чистим прибутком на 1 грн., коп.	9,0	9,3	9,22	9,02	8,4	7,38

Таким чином, проаналізувавши дані табл. 3.1., можна зробити висновок про те, що найвища прибутковість для ПрАТ «Запоріжжкокс» досягається при рівні зобов'язань на 1 грн. власного капіталу, що визначається співвідношенням залучених і власних фінансових ресурсів у такій пропорції, коли залучені ресурси складають третину від власного капіталу.

Багатоваріантні розрахунки формування джерел активів підприємства дають можливість визначити оптимальну структуру фінансових ресурсів, що забезпечує максимальну прибутковість інвестиційних вкладень в господарську діяльність.

Необхідність раціоналізації структури фінансових ресурсів, спрямованих на формування капіталу підприємства, зумовлена низкою причин [19, с. 62]:

- співвідношення «власний капітал – залучені ресурси» по-різному впливає на доходність підприємств, тому перед підприємством стоїть дилема – залучати кошти та сплачувати за них проценти, чи нарощувати обсяг власного капіталу;

- структура фінансових ресурсів впливає на формування політики щодо розширеного відтворення виробничих фондів як підприємства, так і народного господарства загалом;

- в умовах трансформації економіки України та посилення конкуренції вагомим значення набувають показники, що характеризують фінансову стійкість та платоспроможність суб'єктів підприємництва, які характеризують ступінь покриття та захищеності різноманітної заборгованості підприємства;

- основними показниками формування ефективної структури капіталу є частка власних і залучених коштів у фінансових ресурсах.

В Україні більшість підприємств нехтують науковими підходами до оптимізації структури капіталу, що є помилкою, оскільки від співвідношення між власним і позиковим капіталом залежить результат діяльності підприємства та його стан у майбутньому. Тому підприємству потрібно чітко

визначити, за рахунок яких фінансових ресурсів буде сформовано його капітал.

Оптимальну структуру капіталу, тобто співвідношення між позиковими коштами і власним капіталом, можна визначити, користуючись ефектом фінансового важеля (левериджу) у табл. 3.2

Таблиця 3.2 – Ефект фінансового левериджу для ПрАТ «Запоріжжкокс» за 2017–2019 рр.

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
Обсяг власного капіталу, тис. грн.	2 183 314	3 193 254,5	4 244 176
Обсяг позикового капіталу, тис. грн.	3 854 364	5 157 241	3 279 335
Загальний обсяг капіталу, тис. грн.	6 037 678	8 350 495,5	7 523 511
Структура капіталу			
Власний капітал, %	36,2	38,2	56,4
Позичений капітал, %	63,8	61,8	43,6
Коефіцієнт фінансового важеля	1,76	1,61	0,77
Коефіцієнт рентабельності активів	17,54	13,4	1,28
Ставка банківського відсотка, %	24	24	24
Ставка банківського процента з урахуванням ризику, %	25,76	25,61	24,77
Ставка податку на прибуток	0,18	0,18	0,18

Коефіцієнт фінансового важеля – показник ризику, який бере на себе компанія, створюючи певну структуру джерел фінансування, тобто використовуючи в якості них як власні, так і позикові кошти [26].

Ефект плеча дає розуміння, на скільки зміниться ефективність власного капіталу за рахунок того, що сталося залучення зовнішнього капіталу в оборот фірми. Для розрахунку ефекту існує додаткова формула, яка враховує обчислений вище показник. Розрізняють позитивний і негативний ефекти фінансового важеля. Перший – коли різниця між рентабельністю загального капіталу після того, як сплачені всі податки, перевищує процентну ставку за наданий кредит. Якщо ефект більше нуля, тобто позитивний, то збільшувати плече вигідно і можна залучити додатковий позиковий капітал. Якщо ефект має знак «мінус», тоді слід вживати заходів щодо недопущення збитку [41].

За даними табл. 3.2 рентабельність активів ПрАТ «Запоріжжкокс» зазнала значного зниження у 2019 р. Також у 2019 р. знизився й коефіцієнт фінансового важеля. В цілому, співвідношення власного і позикового капіталу підприємства дозволяє залучати позикові кошти. Проте потрібно пам'ятати, що надмірне нарощення позикових коштів призводить до зростання їх вартості та порушення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності.

Враховуючи обсяг власного капіталу підприємства, можна зробити висновок про те, що воно здатне до розширеного відтворення ресурсів та зростання фінансової стабільності та платоспроможності. Підприємство має змогу розширювати свою діяльність, закріплюючи власні позиції на ринку. У разі необхідності воно також зможе отримати кредити за більш привабливими відсотковими ставками через стабільну наявність власних коштів. Проте, як було визначено раніше, у 2019 р. підприємство провело досить неоднозначну фінансову діяльність, а отже актуальним постає питання захисту від банкрутства.

3.2 Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

У системі загального управління використанням капіталу підприємства основна роль відводиться забезпеченню ефективного його використання в операційній діяльності. Операційна діяльність – це основний вид діяльності підприємства, з метою здійснення якої вона створена [6, с. 532].

Характер операційної діяльності підприємства визначається насамперед специфікою галузі економіки, до якої воно належить. Основу операційної діяльності більшості підприємств складає виробничо–комерційна та торгова діяльність, яка доповнюється здійснюваної ними інвестиційної та фінансової діяльністю [18, с. 238].

Разом з тим, інвестиційна діяльність є основою для інвестиційних компаній, інвестиційних фондів та інших інвестиційних інститутів, а фінансова діяльність є основною для банків та інших кредитно-фінансових інститутів.

Операційна діяльність ПрАТ «Запоріжжкокс» характеризується наступними основними особливостями, що визначають специфіку використання капіталу:

– Вона є головним компонентом всієї господарської діяльності підприємства, основною метою його функціонування. Основний обсяг формованих активів, основна чисельність персоналу підприємства обслуговують цю діяльність. Відповідно, капітал, що використовується в операційній діяльності, при нормальних умовах функціонування підприємства займає найбільшу питому вагу в загальному обсязі задіяного їм капіталу.

– Операційна діяльність носить пріоритетний характер по відношенню до інвестиційної, фінансової та інших видів діяльності підприємства. Тому розвиток будь-яких інших видів діяльності не повинна вступати в протиріччя з розвитком операційної діяльності, а тільки підтримувати її. Відповідно і задачі підвищення ефективності використання капіталу в будь-яких інших видах діяльності підприємства не повинні вирішуватися за рахунок зниження цієї ефективності в операційному процесі.

– Інтенсивність розвитку операційної діяльності є основним параметром, що характеризує поступальний економічний розвиток підприємства по окремих стадіях його життєвого циклу. Відповідно, можливості ефективного використання капіталу в операційному процесі на різних стадіях життєвого циклу підприємства визначають цілі і завдання не лише стратегії використання капіталу, але і цілі, а також можливості реалізації загальної економічної стратегії підприємства.

– Господарські операції, що входять до складу операційної діяльності підприємства, носять самий регулярний характер. У порівнянні з операціями

інших видів діяльності частота операцій по ній найвища. Це визначає високу інтенсивність формування та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з використанням капіталу в операційному процесі підприємства. Крім того, регулярність здійснення господарських операцій створює основу для регулярного формування ефекту використання капіталу в цьому виді діяльності підприємства у формі обсягу реалізованої продукції, доходу, прибутку тощо [39].

– Операційна діяльність підприємства орієнтована в основному на товарний ринок, у той час як формування необхідного до використання капіталу здійснюється переважно на фінансовому ринку. Так, операційна діяльність пов'язана з різними видами та сегментами товарного ринку, що визначаються специфікою використовуваної сировини і матеріалів, характером готової продукції. Відповідно і умови формування кінцевого ефекту використання капіталу в операційній діяльності підприємства значною мірою пов'язані зі станом кон'юнктури відповідних видів і сегментів товарного ринку.

У той же час один з найважливіших компонентів формування цього ефекту – вартість капіталу, що залучається до використання в операційному процесі – істотним чином залежить від стану кон'юнктури відповідних видів і сегментів фінансового ринку. Використання капіталу в операційній діяльності підприємства повинно бути пов'язане з тенденціями кон'юнктури обох аналізованих ринків, які іноді носять протинаправлений характер.

– Здійснення операційної діяльності пов'язано з капіталом вже інвестованим в неї. Інвестований в цю діяльність капітал набуває форми операційних активів підприємства. Від складу цих активів, їх збалансованості, потенційної продуктивності, швидкості обігу та інших характеристик значною мірою залежить здатність підприємства генерувати форми ефекту використання капіталу, в першу чергу, операційний прибуток. Тому одним з найважливіших чинників забезпечення високого рівня

ефективності використання капіталу, задіяного в операційній діяльності підприємства, є ефективне управління його операційними активами.

– У процесі операційної діяльності споживається значний обсяг живої праці, на відміну від інвестиційної та фінансової діяльності, де витрати цієї праці несуттєві. Це створює широкі можливості використання взаємозамінності таких виробничих факторів, як капітал і праця в операційному процесі підприємства (ефект взаємозамінності цих факторів визначається виробничою функцією Кобба–Дугласа, модель якої розглянуто раніше) [70, с. 285]. Взаємозамінність цих виробничих факторів визначає варіативність формування показників ефективності використання операційного капіталу підприємства навіть при незмінному обсязі виробництва (реалізації) продукції. Отже, забезпечуючи ефективність використання капіталу в операційній діяльності підприємства, необхідно враховувати взаємозв'язок цієї ефективності з рівнем кінцевої ефективності всієї операційної діяльності підприємства.

– Операційної діяльності притаманні, поряд із загальними, і специфічні види ризиків, що об'єднуються поняттям комерційний ризик. Тому рівень операційного прибутку, що генерується використовуваним капіталом при різних альтернативних варіантах його використання, повинен обов'язково співвідноситися з рівнем комерційного ризику.

Розглянуті особливості здійснення операційної діяльності підприємства вимагають обов'язкового врахування при управлінні використанням капіталу в операційному процесі.

Капітал, що використовується в операційній діяльності підприємства, підрозділяється на два основних види – операційний основний капітал і оборотний операційний капітал [22, с. 83]. Такий склад операційного капіталу обумовлений характером формованих їм активів, які залежно від особливостей участі в операційному процесі поділяються на необоротні операційні активи і зворотні операційні активи підприємства. Враховуючи, що процес використання капіталу та активів в операційній діяльності

підприємства носить паралельний і взаємообумовлений характер, розглянемо у табл. 3.3 склад видів операційних активів, що формуються за рахунок основного і оборотного капіталу.

Таблиця 3.3 – Склад основних видів і елементів операційних активів, що формуються за рахунок капіталу, використовуваного в операційній діяльності ПрАТ «Запоріжжкокс»

Види операційного капіталу підприємства	Активи формуються за рахунок операційного капіталу підприємства	
	Групи операційних активів	Основні види операційних активів
Основний капітал	Необоротні операційні активи	1. Виробничі основні засоби 2. Нематеріальні активи, що обслуговують операційний процес
Оборотний капітал	Оборотні операційні активи	1. Запаси товарно–матеріальних цінностей 2. Дебіторська заборгованість 3. Грошові кошти 4. Інші види оборотних операційних активів

У складі позаоборотних операційних активів, що формуються за рахунок основного капіталу, виділяють [1]:

– Виробничі основні засоби. До них відносяться належать підприємству кошти праці, що використовуються в операційному процесі більше одного року, мінімальна вартість яких встановлена законодавством. Вони функціонують у формі виробничих будівель, приміщень, машин, механізмів, устаткування та деяких інших видів активів, що визначаються галузевою специфікою операційної діяльності підприємства.

– Нематеріальні активи, що обслуговують операційний процес. До них відносяться придбані підприємством права користування товарними знаками, зразками промислової продукції, патентами, ліцензіями, «ноу–хау» і іншими

аналогічними майновими правами, що забезпечують технологію здійснення операційного процесу.

У складі оборотних операційних активів, що формуються за рахунок оборотного капіталу, виділяють [36, с. 53]:

– Запаси товарно–матеріальних цінностей (матеріальні оборотні операційні активи). До них належать виробничі запаси всіх видів (сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих виробів, незавершеного виробництва); запаси малоцінних і швидкозношуваних предметів (засоби праці з терміном експлуатації до одного року і вартістю, максимальна межа якої встановлений законодавством); запаси готової продукції (на підприємствах торгівлі – запаси товарів, призначених до реалізації).

– Дебіторська заборгованість (розрахунки з дебіторами). До неї відноситься заборгованість юридичних і фізичних осіб підприємству, пов'язана із здійсненням операційної його діяльності. Основу цієї заборгованості складають розрахунки за реалізовану покупцям продукцію (товари, роботи, послуги). Крім того, до її складу входить заборгованість за розрахунками з бюджетом, персоналом, дочірніми підприємствами і з іншими дебіторами.

– Грошові кошти. До них відносяться сукупні грошові активи підприємства, що знаходяться в касі, на розрахунковому та валютному його рахунках і в інших формах.

– Інші види оборотних операційних активів. До них відносяться витрати майбутніх періодів (операційні витрати, зроблені в даному звітному періоді, але які будуть віднесені на собівартість виробництва продукції в майбутніх звітних періодах) і деякі інші їх види, що не грають помітної ролі в обслуговуванні операційного процесу.

Процес управління використанням капіталу в операційній діяльності підприємства вимагає не тільки Централізованого керівництва, а й формування на базі окремих структурних підрозділів певних «центрів відповідальності». Концепція управління окремими аспектами господарської

діяльності підприємства на основі «центрів відповідальності», розроблена американським економістом Дж. Хіггінсом, отримала широке практичне застосування в управлінні використанням капіталу [61, с. 173].

Зокрема, в операційній діяльності для управління цим процесом на підприємстві створюються такі типи «центрів відповідальності», представлені на рис. 3.1

Рисунок 3.1 – Система основних типів центрів відповідальності, які забезпечують управління використанням капіталу в операційній діяльності підприємства

Центр витрат являє собою структурний підрозділ, керівник якого несе відповідальність тільки за витрачання коштів відповідно до доведеним йому бюджетом. У силу функціональної спрямованості своєї діяльності такий структурний підрозділ не може самостійно впливати на обсяг доходів, а відповідно і на суму прибутку, що генерується використанням капіталом. Прикладом центру витрат є постачальницько–заготівельне або виробничий підрозділ підприємства [14].

Центр доходу являє собою структурний підрозділ, керівник якого несе відповідальність тільки за формування доходів у встановлених обсягах. У силу функціональної спрямованості своєї діяльності такий структурний підрозділ не може самостійно впливати на весь обсяг витрат з реалізованої продукції, а відповідно і на суму прибутку, що генерується

використовуваним капіталом. Прикладом центру доходу є збутовий підрозділ підприємства.

Центр прибутку являє собою структурний підрозділ підприємства, керівник якого несе відповідальність за доведені йому завдання з формування прибутку. У силу функціональної спрямованості своєї діяльності такий структурний підрозділ повністю контролює як формування доходів від реалізації продукції, так і обсяг витрат на її виготовлення. Такий центр повністю забезпечує управління всіма аспектами використання капіталу в операційному процесі.

Формування системи управління використанням капіталу в операційній діяльності підприємства передбачає наступний алгоритм дій, представлений у табл. 3.4

Таблиця 3.4 – Основні етапи формування системи управління використанням капіталу в операційній діяльності підприємства на основі центрів відповідальності

1	Дослідження особливостей функціонування окремих структурних підрозділів з позицій їх впливу на окремі аспекти використання капіталу в операційному процесі
2	Визначення основних типів центрів відповідальності в розрізі структурних підрозділів підприємства, що здійснюють операційну діяльність
3	Формування системи прав, обов'язків і міри відповідальності керівників структурних підрозділів, визначених як центри відповідальності в операційній діяльності підприємства
4	Розробка та доведення центрам відповідальності планових (нормативних) завдань по використанню капіталу у формі поточних чи капітальних бюджетів
5	Забезпечення контролю виконання встановлених завдань по використанню капіталу центрами відповідальності шляхом отримання відповідної інформації (звітів), її аналізу і встановлення причин відхилень

Побудова системи центрів відповідальності різних типів в операційній діяльності підприємства залежить від багатьох факторів – суми використовуваного операційного капіталу, обсягу виробництва і реалізації продукції, організаційно–правової форми діяльності підприємства та інших. Тому визначення чисельності і складу центрів відповідальності, які

забезпечують управління використанням капіталу, вимагає індивідуального дослідження для кожного підприємства [38]. Сформовані центри відповідальності повинні бути укомплектовані кваліфікованими менеджерами, здатними не тільки забезпечувати виконання встановлених завдань з використання операційного капіталу, але і розробляти пропозиції вищестоящим органам управління по підвищенню ефективності цього використання в рамках контрольованої ними операційної діяльності підрозділів [35].

3.3 Розробка заходів щодо удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс»

На основі аналізу, проведеного у попередньому розділі, ми визначили, що підприємство має достатню кількість фінансових ресурсів задля ведення подальшої діяльності. У 2019 р. ПрАТ «Запоріжжкокс» також наблизилося до оптимального співвідношення власного та залученого капіталу. Так, у 2019 році обсяг власного капіталу підприємства складав 56,4%, а обсяг залученого – 43,6. Це є позитивними змінами у структурі фінансових ресурсів, бо раніше було виявлено, що оптимальне співвідношення власного та залученого капіталу для ПрАТ «Запоріжжкокс» складає приблизно 70% власного та 30% залученого капіталу.

Проте також було виявлено значне зниження чистого прибутку підприємства у 2019 р. Обсяг чистого прибутку має прямий вплив на формування фінансових ресурсів підприємства, а його нестача може не тільки негативно вплинути на накопичення фінансових ресурсів, а й спричинити їх більш активне використання задля фінансування своїх витрат та захисту від банкрутства.

Наразі зараз економіка в країні та в світі в цілому знаходиться у достатньо неоднозначному становищі. Це обумовлено низкою глобальних економічних проблем, які мають вплив як на економіку в цілому, так і на

діяльність кожного окремого суб'єкту господарювання. Тому важливим аспектом економічної діяльності підприємства є максимальна злагодженість внутрішніх факторів впливу на формування фінансових ресурсів задля мінімізації впливу зовнішніх чинників.

Вагому частку у формуванні фінансових ресурсів підприємства відіграє вибір джерел фінансових ресурсів підприємства, однак на практиці підприємства не можуть бути використані всі джерела формування. Це насамперед пов'язано з відсутністю підтримки в Україні, з боку держави, малого та середнього бізнесу; неможливістю одержання державних субсидій; невігідністю користування кредитами банків з причини високих, іноді навіть нереальних відсотків.

Важливим фактором, що впливає на формування фінансових ресурсів у сучасних умовах є податкова система. Функціонування податкової системи, визначається взаємною узгодженістю складових податкового механізму. При цьому одним з напрямів для вирішення завдання формування ресурсів підприємства в сучасних умовах є розроблення та побудова принципів системи податкових ставок. Але, на жаль, в Україні, податкове законодавство є недосконалим, тому неможливо визначити чітко вплив податкової системи на формування оптимальної структури джерел фінансових ресурсів [51].

У процесі утворення ресурсів підприємства важливу роль займає ринок цінних паперів, який повинен забезпечити економіку необхідними їй фінансовими ресурсами. Саме тому важливим є розвиток інфраструктури ринку цінних паперів. Сучасна інфраструктура ринку цінних паперів повинна мати здатність не тільки вирішувати завдання створення додаткових фінансових ресурсів, а й компенсувати значну частину інфляційного тиску на економіку [65]. Кошти повинні бути спрямовані в інвестиції, а не на поточне споживання чи розміщення в закордонних активах. Таким чином, за допомогою ефективної інфраструктури можна спрямувати значну частину вільних коштів на фондовий ринок з метою забезпечення необхідних ресурсів і ліквідності для розширення бізнесу емітентів цінних паперів [44].

Доцільно використовувати для українських підприємств було б таке джерело фінансових ресурсів, як лізинг. Це джерело фінансових ресурсів мало використовується в Україні, хоча несе в собі значні потенційні можливості.

Узагальнимо ці зовнішні чинники, які негативно впливають на можливість формування фінансових ресурсів підприємства, на рис. 3.2

Рисунок 3.2 – Зовнішні чинники негативного впливу на формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс»

Проте потрібно, перш за все, враховувати внутрішні чинники впливу на формування фінансових ресурсів підприємства. Раніше ми вже розглянули та визначили оптимальну структуру капіталу для ПрАТ «Запоріжжкокс». Це було першим кроком щодо удосконалення механізму формування фінансових ресурсів. Також було виявлено зниження рівня чистого прибутку підприємства протягом 2019 р. Отже його підвищення є також одним із

головних аспектів, що необхідно досягти задля оптимізації фінансових ресурсів.

Основним завданням підприємства, яке підвищує ефективність використання своїх ресурсів в сучасних умовах є збільшення прибутковості капіталу і обсягу виручки, збільшення суми прибутку та нарощування показників рентабельності, яке можна досягти такими шляхами [37]:

- зниження витрат на собівартість продукції;
- зниження витрат на збут та інших витрат;
- підвищення обсягів реалізації виробленої продукції;
- підвищення прибутковості виробництва;
- модернізація виробництва;
- використання сучасних форм організації праці;
- коригування загальної тактики та стратегії підприємства.

У минулому розділі ми виявили зростання собівартості виробленої продукції. Зростання собівартості негативно впливає на отримання прибутку та нарощування власних фінансових ресурсів підприємства.

Основний комплекс дій, спрямованих на зниження собівартості продукції, розглянемо на рис. 3.3

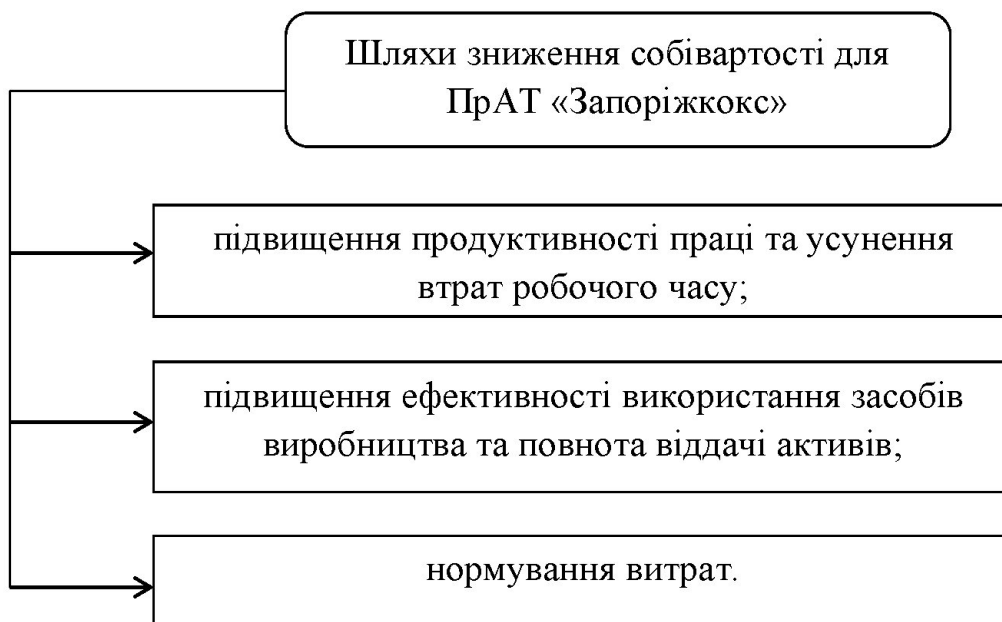

Рисунок 3.3 – Шляхи зниження собівартості для ПрАТ «Запоріжжкокс»

Розглянемо детальніше кожний аспект задля найбільш повного розкриття запропонованих дій. Підвищення продуктивності праці є досить важливим аспектом, який можна розглянути як фактор зниження собівартості продукції. До основних аспектів, які допоможуть підвищити продуктивність праці на виробництво, можна віднести [69, с. 92]:

- достатня забезпеченість підприємства необхідною технікою та її досконалість;
- матеріальна зацікавленість працівників;
- достатній кваліфікаційний рівень персоналу;
- ефективність організації робочого часу;
- створення умов безпечної роботи та відпочинку.

Отже, якщо працівники будуть забезпечені достатньою кількістю техніки, то це однозначно буде мати позитивний вплив. По–перше, використання техніки, яка на досконалому рівні допомагає у роботі, підвищує продуктивність працівника та дає змогу виконувати свої обов’язки вчасно на відповідному рівні або у відповідній кількості. По–друге, з розвитком сучасних технологій, у деяких випадках техніка може замінити працю людини. А це тісно пов’язано з аспектом кваліфікаційного рівня робітників. Якщо техніка буде виконувати роботу правильно, то підприємство може відмовитися від роботи працівників, чий кваліфікаційний рівень менший, ніж того потребує виробництво. Достатня кваліфікація та постійне підвищення отриманих раніше знань допоможе працівникам найбільш повно та досконало виконувати власну роботу та роботи власні внески у покращення роботи підприємства. Матеріальне заохочення працівників також має важливий вплив через те, що матеріально задоволена людина зможе найбільш повно та старанно виконувати власні посадові обов’язки. Це стосується достатнього рівня заробітної плати, згідно з займаною посадою, кваліфікаційним рівнем та часами виробітку. Мова йде про заробітну плату, лікарняні, відпускні та преміальні виплати. Отже за

рахунок підвищення продуктивності праці підприємство здатне зекономити на витратах на собівартість продукції.

Наступним важливим фактором зниження собівартості є підвищення ефективності використання засобів виробництва та повнота віддачі активів.

Це є, напевно, найважливішим фактором, який має вплив на собівартість виготовленої продукції. Підвищити ефективність використання засобів виробництва можна за допомогою [10, с. 88]:

- технічне вдосконалення виробництва;
- використання науково–технічних досягнень на виробництві;
- підвищення якості сировини.

За умов сучасних технологій потрібно враховувати, що техніка, яка використовується під час виробництва, постійно вдосконалюється. Потрібно враховувати, що ПрАТ «Запоріжжкокс» існує вже досить давно, а отже багато технічних засобів на підприємстві потребує переозброєння. Використання нової техніки, яка вже створена з метою економії ресурсів під час виробництва, допоможе підприємству знизити собівартість, а також одночасно підвищити якість виготовленої продукції та безпечність виробництва. Також потрібно зазначити, що будь–яка техніка потребує своєчасного огляду та ремонту у разі необхідності задля усунення несподіваних ситуацій, які призведуть до припинення виробництва на певному етапі. Використання наукового–технічних досягнень є також одним зі способів модернізації виробництва. Будь–яке підприємство повинно своєчасно реагувати та найбільш повно використовувати наукові досягнення, які створення задля оптимізації роботи. Використання сировини вищої якості дозволить підприємству отримувати більшу кількість продукції на виході, а отже, навіть за умов незмінних виробничих засобів, підприємство зможе підвищити власну фондівіддачу. Тобто підприємство постійно повинне виходити на нові ринки сировини задля того, щоб обрати найбільш якісну та підходящу для власного виробництва.

Нормування витрат є достатньо складним процесом лише у випадках, коли підприємство не має організованої роботи, працює з застарілою технікою або виникають непередбачені зміни в країні. У інших випадках нормування витрат є важливим процесом, який дозволяє знижувати собівартість навіть на перспективу. Як вже було зазначено, висока технологічна забезпеченість дозволяє уникати витрат, пов'язаних із несподіваним ремонтом або повним виходом з ладу застарілого обладнання, а отже дозволяє спрогнозувати майбутні витрати. Окрім витрат за основну діяльність важливим є нормування загальногосподарських витрат. Наприклад, пошук дешевшого палива або співпраця з його постачальниками допоможе зекономити на транспортних витратах. Також можна проводити оптову закупку канцелярії один раз на певний період, що не тільки забезпечить систему знижок, а й допоможе уникнути помилок в обліку поточних витрат [7, с. 218].

Отже, саме такий комплекс дій допоможе підприємству знизити свою собівартість, що є необхідним для формування фінансових ресурсів, а також за умови нестабільної економічної ситуації в країні. За допомогою такої стратегії зниження собівартості підприємство може не тільки використовувати усе у комплексі, а й розподілити ці аспекти у часовому проміжку та по мірі власних можливостей та потенціалу.

Але удосконалення механізму формування фінансових ресурсів залежить не тільки від зниження собівартості. Ще одним не менш важливим фактором є обсяг реалізації продукції. Підприємство отримує прибуток саме за рахунок реалізації власної продукції, а обсяг прямо впливає на величину отриманого прибутку. ПрАТ «Запоріжжкокс» є великим підприємством, яке вже давно знаходиться на ринку. Воно кожного року вносить вагомий внесок у національний металургійний комплекс. Але навіть таке велике і відоме підприємство потребує розширення обсягів реалізації. Підприємство має у власному запасі дуже широкий асортимент продукції. На сайті ПрАТ «Запоріжжкокс» також існує розділ, де вказані умови реалізації продукції, а ще

існує електронна торговельна площадка. Але, якщо підприємство зможе підвищити обсяг реалізації продукції, то воно буде здатне отримувати більший прибуток, який в подальшому можна спрямувати та модернізацію техніки, яка є необхідною.

Підприємство може збільшувати обсяги реалізації шляхом ретельної роботи з пошуку нових ринків збуту та кінцевих споживачів, які потребують продукцію. Шляхом проведення переговорів та встановлення цін, які будуть влаштовувати обидві сторони, підприємство зможе отримати довгострокові договори, які будуть приносити прибуток.

Важливим кроком для країни була угода з Європейським Союзом, а отже така тісна співпраця також зможе допоіти підприємству знайти нових споживачів у Європі, що буде мати позитивний вплив не тільки для підприємства, а й для країни в цілому через підвищення частки експорту та укладення іноземних договорів. Потрібно зазначити, що ПрАТ «Запоріжжкокс» наразі зараз також займається експортом та навіть є одним з найбільших експортерів хімічної продукції закордон. За рахунок іноземного інвестування підприємство також зможе провести модернізацію виробництва, а отже таким чином знизити витрати та отримати більший прибуток [15]. Ще одним фактором, який впливає на обсяг реалізації продукції є реалізація продукції зі складу. Щоб готова продукція приносила прибуток, вона повинна бути своєчасно реалізована. Отже продукція, що знаходиться на складі не тільки не приносить прибуток, а й може бути списана с часом, що стане джерелом додаткових витрат.

В більшості ці заходи орієнтовані на збільшення прибутків підприємства, окрім зменшення витрат, які покриваються за рахунок прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства.

Збільшення виручки від реалізації в довгостроковому періоді є головним завданням санації підприємства, адже саме вона забезпечує збереження стану фінансової стабільності. З цією метою можна провести заходи, зазначені у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Стратегія дій, спрямованих на удосконалення механізму формування фінансових ресурсів для ПрАТ «Запоріжжкокс»

Фактор впливу	Комплекс дій
1	2
Зниження собівартості виробленої продукції	<p>1. Підвищення продуктивності праці:</p> <ul style="list-style-type: none"> – забезпечення високого кваліфікаційного рівня працівників (набір персоналу з відповідною освітою, організація підвищення кваліфікації, внутрішні іспити); – забезпечення матеріального заохочення працівників (своєчасна виплата заробітної плати, преміальні виплати за особливі заслуги, лікарняні); – ефективна організація робочого часу; – створення умов безпечної праці та своєчасного відпочинку. <p>2. Підвищення ефективності використання засобів виробництва:</p> <ul style="list-style-type: none"> – технічне вдосконалення виробництва (модернізація виробництва шляхом заміни застарілої техніки, комп'ютеризація, своєчасний огляд обладнання та ремонт); – застосування науково-технічних досягнень на виробництві (впровадження технік та технологій, які полегшують виробництво або підвищують його ефективність); – підвищення якості сировини (пошук ринків високоякісної сировини). <p>3. Нормування витрат (зниження виробничих витрат шляхом застосування нових технологій та залучення висококваліфікованих спеціалістів, зниження загальногосподарських витрат шляхом оптових закупок).</p>
Збільшення обсягів реалізації продукції	<p>1. Розширення ринків збуту продукції шляхом маркетингових досліджень.</p> <p>2. Своєчасна реалізація продукції, що знаходиться на складі.</p> <p>3. Розширення експортного виробництва шляхом пошуку споживачів в країнах ЄС.</p> <p>4. Залучення іноземних інвесторів.</p>
Підвищення якості виробленої продукції	<p>1. Використання сировини високої якості.</p> <p>2. Модернізація техніки та обладнання.</p> <p>3. Забезпечення високого рівня кваліфікації персоналу, що працює на виробництві безпосередньо.</p> <p>4. Забезпечення достатньої кількості ресурсів для ефективної та безперервної роботи підприємства.</p>
Підвищення ціни на продукцію	Підвищення ціни на продукцію може відбуватися за умов підвищення якості та досягнення модернізації виробництва.
Маркетингова політика	<p>1. Пошук ринків збуту та кінцевих споживачів в Україні та закордоном.</p> <p>2. Залучення молодих кваліфікованих працівників шляхом створення реклами.</p> <p>3. Реклама підприємства на відповідних торговельних площадках.</p>

Таким чином, проаналізувавши фінансову діяльність ПрАТ «Запоріжжкокс» та його потенціал було виявлено оптимальну структуру капіталу підприємства, а також розроблено та сформовано комплекс заходів, які зможуть позитивно вплинути на формування фінансових ресурсів.

Більшість з цих заходів спрямовані, у першу чергу, на максимізацію прибутку підприємства. Проте наявність прибутку у достатньому обсязі прямо впливає на формування власних фінансових ресурсів. Саме тому важливим аспектом удосконалення механізму формування фінансових ресурсів є максимізація прибутку, а також мінімізація витрат на виробництво та збут готової продукції.

Наразі зараз підприємство має понад 50% власного капіталу, що є досить ефективним показником, який дозволяє підприємству бути відносно незалежним від зовнішніх джерел фінансування. За умов реалізації запропонованої стратегії дій ПрАТ «Запоріжжкокс» зможе досягти оптимальної структури капіталу та покращити свої економічні показники. Перевагою є те, що підприємство може застосовувати розроблені заходи як комплексно, так і окремо, спираючись на власні можливості та бажаний кінцевий результат.

Також було розглянуто зовнішні економічні фактори, які мають свій вплив на формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс». Через наявні проблеми у світовій та національній економіці потрібно зазначити, що для мінімізації впливу негативних чинників ззовні, підприємство повинно максимально покращувати свої внутрішні показники.

В цілому, ПрАТ «Запоріжжкокс» має потенціал щодо покращення показників своєї діяльності та подальшого економічного розвитку. Застосовуючи стратегію щодо удосконалення механізму формування фінансових ресурсів підприємство матиме змогу не тільки підвищити ефективність власної діяльності, а також досягти більш високого рівня стабільності, що є досить важливим для сучасного стану економіки.

ВИСНОВКИ

В ході проведеної роботи були проаналізовані фінансові ресурси ПрАТ «Запоріжжкокс», напрямки їх формування, сучасний стан та напрями удосконалення механізму їхнього формування на підприємстві.

Було визначено та обґрунтовано вплив фінансових ресурсів на діяльність та функціонування підприємства. Через тісний взаємозв'язок фінансових ресурсів із економічним станом підприємства існує необхідність їх аналізу та ефективного розподілу. У підприємства існує можливість подальшого розвитку та функціонування лише за наявності достатньої кількості фінансових ресурсів.

Фінансові ресурси підприємства має досить багато визначень та по-різному трактується вченими, але, якщо узагальнити усі поняття, можна сказати, що фінансові ресурси – це грошові кошти у готівковій та безготівковій формах, що перебувають у розпорядженні підприємства на постійній основі або тимчасово.

Потрібно зазначити, що фінансові ресурси підприємства складаються із власних та залучених коштів. Тому важливим є визначення їх оптимального співвідношення для конкретного підприємства задля досягнення ефективності його функціонування.

На формування фінансових ресурсів має вплив велика кількість факторів. У найбільш загальному розумінні їх можна розподілити на внутрішні та зовнішні. Доцільним є детальне вивчення кожного з факторів впливу щоб уникнути або принаймні зменшити ймовірність ризиків.

Ефективне управління фінансовими ресурсами є запорукою їх раціонального використання, що є важливим аспектом за сучасних умов нестачі фінансових ресурсів на підприємствах. Управління фінансовими ресурсами на підприємстві відбувається відповідно до певної системи складових, а також із використанням різних типів аналізу та менеджменту.

Саме система управління фінансовими ресурсами відповідає за їх механізм формування, а отже і за подальшу фінансову стабільність та покращення показників фінансової та господарської діяльності підприємства.

Задля того, що дослідити та оцінити фінансові ресурси ПрАТ «Запоріжжкокс», а згодом розробити систему заходів щодо удосконалення механізму їх формування, спочатку було проаналізовано його фінансовий стан. По–перше потрібно зазначити, що ПрАТ «Запоріжжкокс» є одним з найкрупніших виробників коксу для металургійної промисловості, а також воно є одним з найбільших експортерів хімічної продукції в Україні. Не дивлячись на те, що підприємство існує на ринку достатньо давно, воно знаходиться постійному розвитку та пошуку нових напрямів, а також займається мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище та екологічною безпекою.

В ході аналізу фінансової діяльності ПрАТ «Запоріжжкокс» було визначено, що результати є неоднозначні та багато показників зазнали негативних змін. У 2019 р. відбулося зростання витрат, а показник чистого прибутку помітно зменшився. Так, якщо у 2017 р. він складав 1 058 783 тис. грн., то вже у 2019 р. він складав 96 669 тис. грн. Найбільш вдалим за проаналізований період можна вважати 2018 р.

Аналітичні показники фінансового стану ПрАТ «Запоріжжкокс» також майже не зазнали позитивних змін. Фондоозброєність підприємства зросла у 2019 р. порівняно із 2017 р. на 1150,08 тис. грн./чол. Проте, показник фондівіддачі значно зменшився з періоду 2017 р. на 3,46 у 2019 р. Якщо брати ці показники в цілому, то необхідним для підприємства є ретельний аналіз та контроль за їхніми змінами задля попередження негативних змін.

Такі показники фінансового стану, як рентабельність, ліквідність та ділова активність були проаналізовані також в динаміці задля більш повного розкриття їхніх змін протягом аналізованого періоду. Так, наприклад, показники ділової активності на підприємстві у 2019 р. зазнали позитивних змін, порівняно із минулими роками.

Показники рентабельності ПрАТ «Запоріжжкокс» у 2019 р. дуже сильно знизилися. Незначні негативні зміни показників рентабельності у 2018 р. є майже непомітними порівняно з різким погіршенням усіх показників у 2019 році. Загальна рентабельність підприємства, яка зменшилася у 2018 р. незначно з показника 1,24 у 2017 р. до значення 1,17, у 2019 р. впала до 0,05. В цілому рентабельність підприємства знаходиться під загрозою та потребує негайної уваги.

Показники ліквідності ПрАТ «Запоріжжкокс» майже усі змінилися у позитивному напрямку у 2019 р. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який дає змогу визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, за період з 2017 по 2018 рік коефіцієнт дещо зменшився на 0,002. А у 2019 р. цей показник знов підріс до значення 0,008.

Отже, якщо оцінювати фінансовий стан ПрАТ «Запоріжжкокс» в цілому, потрібно звернути увагу на те, що протягом проаналізованого періоду діяльність підприємства носила досить неоднозначний характер. Відбулося досить багато негативних змін, які необхідно ліквідувати для нормалізації ефективного функціонування виробництва. Тож фінансовий стан потребує ретельного контролю задля подальшого розвитку підприємства.

Показники фінансової стійкості були більш задовільними. Майже усі показники відповідають нормам або дуже наближені до норм. Підприємство має абсолютний тип фінансової стійкості, який рідко зустрічається на підприємствах та який свідчить про відсутність залучення коштів ззовні, а отже підприємство в змозі не залежати від кредитування або матеріальної допомоги. Власні обігові кошти (робочий капітал) зазнали зростання, яке було найбільш помітним у 2019 р. Коефіцієнт автономії у 2019 р. виріс, порівняно із минулими роками та відповідає нормі.

Розглядаючи структуру фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс» потрібно відмітити, що у 2019 р. власний капітал перевищив частку

позикового капіталу, на відміну від минулих років. Також власний капітал за проаналізований період виріс на 20,2%.

У структурі власних фінансових ресурсів значну частку становить дохід. У 2019 р. дохід становив 98% від загальної суми власних фінансових ресурсів.

Позикові фінансові ресурси поділяються на короткострокові та довгострокові зобов'язання. Короткострокові зобов'язання ПрАТ «Запоріжжкокс» мають значно більшу питому вагу у загальній сумі. У структурі довгострокових зобов'язань найбільшу частку складають пенсійні зобов'язання. Серед короткострокових зобов'язань найбільш переважає заборгованість за товари, роботи та послуги.

Метою роботи є оцінка та удосконалення механізму формування фінансових ресурсів підприємства. Але для того, щоб визначити необхідні заходи саме для ПрАТ «Запоріжжкокс» потрібно визначити, які фактори та як саме впливають на формування фінансових ресурсів підприємства. Було виявлено оптимальну структуру капіталу підприємства. Найвища прибутковість для ПрАТ «Запоріжжкокс» досягається при рівні зобов'язань на 1 грн. власного капіталу, що визначається співвідношенням залучених і власних фінансових ресурсів у такій пропорції, коли залучені ресурси складають третину від власного капіталу.

Співвідношення власного і позикового капіталу підприємства дозволяє залучати позикові кошти. Враховуючи обсяг власного капіталу підприємства, можна зробити висновок про те, що воно здатне до розширеного відтворення ресурсів та зростання фінансової стабільності та платоспроможності. Підприємство має змогу розширювати свою діяльність, закріплюючи власні позиції на ринку. У разі необхідності воно також зможе отримати кредити за більш привабливими відсотковими ставками через стабільну наявність власних коштів. Проте, як було визначено раніше, у 2019 р. підприємство провело досить неоднозначну фінансову діяльність, а отже актуальним постає питання захисту від банкрутства.

Розробка шляхів покращення механізму формування фінансових ресурсів виступає головним завданням роботи. Тож, на основі проведеного аналізу фінансового стану підприємства, а також з урахуванням визначення оптимальної структури капіталу підприємства, було запропоновано комплекс заходів, що мають сприяти досягненню оптимальної моделі формування фінансових ресурсів. Ці заходи було розділено на великі групи, у межах яких було визначено перелік конкретних завдань, виконання комплексу яких буде сприяти досягненню головного завдання. Можна також використовувати запропоновані завдання окремо, що також буде мати свій вплив, проте менший.

Більшість з цих заходів спрямовані, у першу чергу, на максимізацію прибутку підприємства. Проте наявність прибутку у достатньому обсязі прямо впливає на формування власних фінансових ресурсів. Саме тому важливим аспектом удосконалення механізму формування фінансових ресурсів є максимізація прибутку, а також мінімізація витрат на виробництво та збут готової продукції.

Першою пропозицією є зниження собівартості виробленої продукції. Цей допоможе знизити витрати на виробництво, а отже збільшити прибуток у подальшому. Для цього було запропоновано підвищити продуктивність праці та ефективність використання засобів виробництва, а також проводити нормування витрат підприємства. Другою пропозицією є подальше збільшення обсягу реалізації продукції за рахунок розширення ринків збуту, виходу на ринки Європи та залучення іноземних інвесторів задля подальшої співпраці. Підвищення якості та ціни на продукцію також є важливим аспектом розвитку підприємства. Ефективна маркетингова політика також буде позитивно впливати шляхом залучення нових покупців, кваліфікованої робочої сили та освоєння нових торговельних площадок.

Також було розглянуто зовнішні економічні фактори, які мають свій вплив на формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс». Через наявні проблеми у світовій та національній економіці потрібно зазначити, що

для мінімізації впливу негативних чинників ззовні, підприємство повинно максимально покращувати свої внутрішні показники.

Можна зробити висновок, що протягом останніх років ПрАТ «Запоріжжкокс» має неоднозначні показники фінансового стану та результатів своєї діяльності. Проте, у підприємства є потенціал щодо подальшого розвитку та подолання негативних економічних явищ як ззовні, так і всередині. За умови застосування розробленої стратегії щодо удосконалення механізму формування фінансових ресурсів підприємство матиме змогу згодом не тільки підвищити ефективність власної діяльності, а також досягти більш високого рівня стабільності, що є досить важливим для сучасного стану економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анастасова К. А. Механізм фінансового забезпечення розвитку аграрних підприємств. Молодий вчений. 2017. №1. С. 1–5.
2. Астринский Д. Экономический анализ финансового положения предприятия. *Экономист*. 2000. № 12. С.53–59.
3. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 328 с.
4. Беялов Т. Е., Олійник А. В. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2016. №12. С. 22–26.
5. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 328 с.
6. Бланк О. І. Управління фінансами підприємств: підручник. Київ : КНТЕУ, 2017. 792 с.
7. Близнюк О. П. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібної торгівлі: монографія. Харків : видавець Іванченко І. С., 2016. 253 с.
8. Богма О. С., Павлова А. С. Особливості управління фінансовими ресурсами вітчизняних підприємств. *Вісник ЗНУ*. 2012. №1. С 195–199.
9. Бойчик Н. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ : Атіка, 2001. 298с.
10. Болюх М. А. Економічний аналіз : навч. Посібник. Київ : КНЕУ, 2003. 556 с.
11. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов. Москва: «ОЛИМП–БИЗНЕС», 1997. 1120 с.
12. Бровко Л. І., Бровко Є. І. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. *Економічна наука*. 2019. №9. С. 57–63.

13. Ванина Н. Анализ финансового состояния предприятия. Харьков : Консульт, 2009. 143 с.
14. Вареник В. М., Хорошилов С. К. Формування методики оцінки фінансових ресурсів підприємства за сучасних умов функціонування. *Економіка та управління підприємствами*. 2018. №1. С. 129–134.
15. Василенко А. О. Планування рентабельності виробництва. *Економіка України*. 2007. №2. С.100–106.
16. Володькін М.В. Економіка промислового підприємства: навч. посіб. Київ : Знання 2003. 600 с.
17. Гаврилко П. П. Вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Вісник ОНУ ім. Мечникова*. 2016. №3. С. 131–134.
18. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 488 с.
19. Глівенко С.В., Соколов М.О., Теліженко О.М. Економічне прогнозування: навч. посіб. для студентів вузів. Суми : ВПП "Мрія-1" ЛТД, 2000. 120 с.
20. Honcharenko M. V. Mechanisms of Formation of Financial Resources of Territorial Communities in the Conditions of Decentralization. *Topical Problems of Public Administration*. №2. P. 1–7.
21. Горідько О. В., Якимова В. І. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств та їх оптимізація. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. №20. С. 282–286.
22. Грабовецький Б.Є. Економічне прогнозування і планування: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 188с.
23. Григораш Т. Ф., Губенко Я. Я., Панич К. В. Формування джерел фінансових ресурсів підприємства та управління ними. *Молодий вчений*. 2014. №11. С. 54–56.

24. Громова А. Є., Крамаренко К. В., Рудик Т. О. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів. *Молодий вчений*. 2016. №5(32). С. 44–47.
25. Diachenko S. Improving mechanisms of implementation of the concept of budget decentralization in Ukraine. *Economics and Working capital*. 2018. №5. P. 38–46.
26. Духновська Л. М., Павлов В. С. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. №17 (частина 1). С. 100–103.
27. «Запоріжжкокс» розширює проект по обміну вторинними газами із «Запоріжсталлю». *Інтерфакс Україна*. 2017. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/448112.html> (дата звернення: 02.10.2020)
28. «Запоріжжкокс» у липні збільшив виробництво коксу на 9%. *GМК Center*. 2020. URL: <https://gmk.center/ua/news/zaporizhkoks-u-lipni-zbilshiv-virobnictvo-koksu-na-9/> (дата звернення: 03.10.2020)
29. Іванченко Д.Ф. Організаційно–економічний механізм управління операційним прибутком : дис. ... канд. економ. наук : 15.04.2016. Одеса, 2016. 225 с.
30. Indus K. the role and place of financial resources for the development of regions. *Baltic Journal of Economic Studies*. №23. С. 24-35.
31. Коробов М. Я. Фінансово–економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. Київ : «Знання», КОО, 2000. 378 с.
32. Косова Т. Д., Сіменко І. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 416 с.
33. Кривенко А. Е. Формування та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2015. №2. С. 37–43.
34. Kuznesova O. R., Fedorova A. F. Improving the formation of financial resources of the enterprise. *ResearchGate*. 2018. №3. P. 118–123.
35. Лапін О. В. Інноваційні системи формування фінансових ресурсів підприємств України. *Економічна наука*. 2015. №24. С. 80–83.

36. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія. Київ : КНЕУ, 2001. 387 с.
37. Лебедєва А. М. Методичні аспекти аналізу рентабельності діяльності підприємства. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. 2012. №3. С. 29–36.
38. Леось О. Ю., Коваль І. С. Механізм формування фінансових ресурсів підприємств. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. №1. С. 119–126.
39. Лизньова А. Ю., Оліференко С. О. Напрями підвищення ефективності використання основних засобів виробничого підприємства. *Науковий вісник Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара*. 2013. №1. С. 18–20.
40. Макух Т. В. Особливості формування механізму фінансового управління виробничих підприємств. *Економічний аналіз*. 2012. №11. С. 326–328.
41. Мацьків В. В. Фінансовий механізм забезпечення розвитку підприємств. *Інноваційна економіка*. 2013. №11. С. 194–199.
42. Мельник Т. А., Лобач К. В. Методи оцінки ліквідності підприємства. *Наукові записки*. 2016. №20. С. 79 – 93.
43. Мельник Т. Ю. Теоретичні аспекти аналітичного забезпечення контролювання розподілу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 12. (Частина 2.). С.201–205.
44. Меренкова Л. О. Особливості управління фінансовими ресурсами підприємств на сучасному етапі розвитку економіки України. *Економічна наука*. 2016. №24. С. 79–83.
45. Mykolaichuk M.M. Features of formation of the financial and economic mechanism. *Scientific development and achievements*. №12. С.32-46.
46. На «Запоріжжю» ремонтують батарею №6. Індустріалка. 2020. URL: <http://iz.com.ua/zaporoje/na-zaporizkomu-zavodi-remontuyut-agregati-dlya-virobnitstva-koksu-foto> (дата звернення: 02.10.2020)

47. Онисько С. М., Марич П. М. Фінанси підприємств: підручник для студентів вищих закладів освіти. 2–ге видання, виправлене і доповнене. Львів : «Магнолія Плюс», 2006. 367 с.
48. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua> (дата звернення: 20.10.2020)
49. Офіційний сайт ПрАТ «Запоріжжкокс». URL: <http://www.zaporozhcoke.com> (дата звернення: 15.10.2020)
50. Патарізде–Вишинська М. В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. №8. С. 12–18
51. Погребняк А. Ю., Якименко Р. А. Організація ефективного управління фінансовими ресурсами. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2014. №13. С. 140–148.
52. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2008. 552 с.
53. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: підручник. Київ : КНЕУ, 2001. 456с.
54. Резников Л. Фінансовий стан і фінансова політика виробничих підприємств. *Економіка України*. 2007, №7, С.11–14.
55. Рибченко М. В., Кіслань Р. В. Економічна сутність понять «витрати» та «дохід». *Держава та регіони*. 2007. №2. С.217–220.
56. Ромашко О. М., Бариляк В. О. Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Бізнес інформ*. 2019. №5. С. 180–184.
57. Савчук Т. О., Смирнова О. В. Концептуалізація моделювання процесу аналізу проблемних ситуацій. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2010. №12. С. 96–101.
58. Семенов Г. А., Бугай В. З., Семенов А. Г., Бугай А. В. Фінансове планування і управління на підприємствах: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 432 с.

59. Семенов Г. А. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2005. 324 с.
60. Ситник В. Ф. Основи інформаційних систем: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2001. 420 с.
61. Склабінська А. І., Дrajниця С. А. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Львів : Новий світ–2000, 2013. 342 с.
62. Ткачук Г. Ю. Оцінка ділової активності підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. №13. С. 88–90.
63. ТОП–10 виробників коксу в Україні : дайджест. URL: http://www.ukrrudprom.ua/digest/TOP10_proizvoditeley_koksa_v_Ukraine.html
(дата звернення: 28.09.2020)
64. Тхорук В. П. Формування фінансових ресурсів та шляхи підвищення ефективності управління ними на підприємствах харчової промисловості. *Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. 2017. №1. С. 125–128.
65. Уткіна Н. В. Економічний зміст фінансових результатів діяльності підприємства: історичний аспект. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. №11. С. 133–137.
66. Цал–Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 565 с.
67. Череп А. В. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : Кондор, 2005. 160 с.
68. Шваб Л. І. Економіка підприємства: навч. посіб. 4–е вид. – Київ : Каравела, 2007. 584 с.
69. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ, 2005. 196 с.
70. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 439 с.

71. Яременко В. Г., Салманов Н. М. Сутність, поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. №3. С. 158–162

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Показники фінансової стійкості для ПрАТ «Запоріжжкокс» станом на 2017–2019 рр.

Показник	Формула для розрахунку	2017	2018	2019	Абсол. відх. 2019–2017	Абсол. відх. 2019–2018	Напрямок позитивних змін
1	2	3	4	5	6	7	8
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал)	(Власний капітал + довгострокові зобов'язання – необоротні активи))	1258543,5	2005916	2403153,5	1144610	397237,5	↑
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	Власні обігові кошти / Оборотні активи	0,25	0,29	0,42	0,17	0,13	↑ рек. значення $K_{звк} > 0,1$; за [31] $K_{звк} \geq 2$
Маневреність у робочого капіталу	Запаси / Робочий капітал	0,28	0,42	0,33	0,05	-0,09	↓
Маневреність у власних обігових коштів	Кошти / Власні обігові кошти	0,02	0,009	0,01	-0,01	0,001	↑
Коефіцієнт забезпечення вл. обіговими коштами запасів	Власні обігові кошти / Запаси	3,6	2,4	3,03	-0,57	0,63	↑
Коефіцієнт покриття запасів	“Нормальні” джерела покриття запасів / Запаси	1,3	2,4	3,04	1,74	0,64	↑
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Пасиви	0,36	0,38	0,56	0,2	0,18	↑ за [11; 12] має бути $K_{авт} > 0,5$

Продовження ДОДАТКУ А.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт фін. Залежності	$1 - K_{\text{авт.}}$	0,64	0,62	0,44	-0,2	-0,18	↓
Коефіцієнт маневреності вл. оборотного капіталу	Власні обігові кошти / Власний капітал	0,58	0,63	0,57	-0,01	-0,06	↑ має бути $K_{\text{ман.в.к.}} > 0,5$
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Позиковий капітал / Пасиви	0,6	0,76	0,68	0,08	-0,08	↓
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	Власні кошти / Позичені кошти	0,97	0,62	1,3	0,33	0,68	За [12] нормативне значення $K_{\text{ф.с}} > 1$
Показник фінансового левориджу	Довгострокові зобов'язання / Власні кошти	0,09	0,07	0,09	0	0,02	↓ за [31] $K_{\text{фін.лев.}} < 0,25$
Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний капітал + довгострокові зобов'язання / Пасиви	0,4	0,41	0,61	0,21	0,2	За [11] має бути $K_{\text{фін.ст.}} = 0,85-0,90$

Джерело [розроблене автором на основі [50]

ДОДАТОК Б
БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ) НА 31.12.2017

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	3517	4958	1269
первісна вартість	1001	9048	11972	1495
накопичена амортизація	1002	5531	7014	226
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	419280	198563
Основні засоби:	1010	1017869	799195	707916
первісна вартість	1011	1405812	1267654	721006
знос	1012	387943	468459	13090
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	238
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	74438

Продовження ДОДАТКУ Б

1	2	3	4	5
Відстрочені податкові активи	1045	0	7947	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	1021386	1231380	982424
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	216319	484777	75465
Виробничі запаси	1101	148602	334556	53401
Незавершене виробництво	1102	43713	63455	16084
Готова продукція	1103	4791	85857	5943
Товари	1104	19213	909	37
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестрашування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2359969	5901152	597491
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2825	19147	4963
з бюджетом	1135	61689	116824	99
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1263	2569	513

Продовження ДОДАТКУ Б

1	2	3	4	5
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	35748	9019	16111
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	35748	9019	16111
Витрати майбутніх періодів	1170	476	11785	249
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	130058	468970	726
Усього за розділом II	1195	2808347	7014243	695617
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	3829733	8245623	1678041
Пасив				
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1193	1193	1193
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	346008	315611	87771
Додатковий капітал	1410	0	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0

Продовження ДОДАТКУ Б

1	2	3	4	5
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	12366	12366	12366
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1320994	2356900	733101
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(3)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	1680558	2686070	834431
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	5104	0	110621
Пенсійні зобов'язання	1505	178209	219912	1505
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	911093
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0

Продовження ДОДАТКУ Б

1	2	3	4	5
Усього за розділом II	1595	183313	219912	278855
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	750
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	957	957	0
за товари, роботи, послуги	1615	1571165	4297511	546716
за розрахунками з бюджетом	1620	41694	156103	7365
за у тому числі з податку на прибуток	1621	34885	148471	0
за розрахунками зі страхування	1625	1837	2265	0
за розрахунками з оплати праці	1630	6242	8489	3150
за одержаними авансами	1635	3722	8447	549
за розрахунками з учасниками	1640	2248	2248	2270
за страховою діяльністю	1650	0	0	1871
Поточні забезпечення	1660	16341	20351	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	32
Інші поточні зобов'язання	1690	321656	843270	2042
Усього за розділом III	1695	1965862	5339641	564755
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	3829733	8245623	1678041

ДОДАТОК В

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) ЗА
2017 РІК

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	8585404	4460790
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7140283)	(3857416)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	1445121	603374
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1124950	232502
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0

Продовження ДОДАТКУ В

1	2	3	4
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(68951)	(61604)
Витрати на збут	2150	(21919)	(27121)
Інші операційні витрати	2180	(1158898)	(280971)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1320303	466180
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	4515	6082
Фінансові витрати	2250	(24339)	(22754)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(8412)	(5495)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1292067	444013
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	233284	79696
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1058783	364317
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

Продовження ДОДАТКУ В

Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	65670	18880
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	65670	18880
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	11821	3398
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	53849	15482
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1004934	348835

Елементи операційних витрат

Матеріальні затрати	2500	6750169	3430486
Витрати на оплату праці	2505	205675	169259
Відрахування на соціальні заходи	2510	7731	33334
Амортизація	2515	99864	129234
Інші операційні витрати	2520	402196	283075
Разом	2550	7465635	4045388

ДОДАТОК Г
БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ) НА 31.12.2018

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	4958	5212	0
первісна вартість	1001	11972	14343	0
накопичена амортизація	1002	7014	9131	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	419280	687855	0
Основні засоби:	1010	799195	873568	0
первісна вартість	1011	1267654	1446401	0
знос	1012	468459	572833	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	–	–	0
первісна вартість	1016	–	–	0
знос	1017	–	–	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	–	–	0
первісна вартість	1021	–	–	0
накопичена амортизація	1022	–	–	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	–	–	0
інші фінансові інвестиції	1035	–	–	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	–	–	0
Відстрочені податкові активи	1045	18446	26906	0

Продовження ДОДАТКУ Г

1	2	3	4	5
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	–	–	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	–	–	0
Інші необоротні активи	1090	–	–	0
Усього за розділом I	1095	1241879	1593541	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	484777	1191222	0
Виробничі запаси	1101	334556	458191	0
Незавершене виробництво	1102	63455	59692	0
Готова продукція	1103	85857	32641	0
Товари	1104	909	640698	0
Поточні біологічні активи	1110	–	–	0
Депозити перестраховання	1115	–	–	0
Векселі одержані	1120	–	–	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5842823	5399212	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	19147	10524	0
з бюджетом	1135	116824	226183	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	–	–	0
з нарахованих доходів	1140	–	–	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2569	28860	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	–	–	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	9019	27866	0

Продовження ДОДАТКУ Г

1	2	3	4	5
Готівка	1166	–	–	0
Рахунки в банках	1167	9019	27866	0
Витрати майбутніх періодів	1170	11785	25790	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	–	–	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	–	–	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	–	–	0
резервах незароблених премій	1183	–	–	0
інших страхових резервах	1184	–	–	0
Інші оборотні активи	1190	468970	–	0
Усього за розділом II	1195	6955814	6909657	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	–	–	0
Баланс	1300	8197793	8503198	0
Пасив				
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1193	1193	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	–	–	0
Капітал у дооцінках	1405	227840	195853	0
Додатковий капітал	1410	87771	87771	0
Емісійний дохід	1411	–	–	0
Резервний капітал	1415	12366	12366	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2309070	3451086	0

Продовження ДОДАТКУ Г

1	2	3	4	5
Неоплачений капітал	1425	–	–	(0)
Вилучений капітал	1430	–	–	(0)
Інші резерви	1435	–	–	0
Усього за розділом I	1495	2638240	3748269	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	–	–	0
Пенсійні зобов'язання	1505	219912	236635	0
Довгострокові кредити банків	1510	–	–	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	–	4196	0
Довгострокові забезпечення	1520	–	–	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	–	–	0
Цільове фінансування	1525	–	–	0
Благодійна допомога	1526	–	–	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	–	–	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	–	–	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	–	–	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	–	–	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	–	–	0
Інвестиційні контракти;	1535	–	–	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	–	–	0
Усього за розділом II	1595	219912	240831	0

Продовження ДОДАТКУ Г

1	2	3	4	5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	–	–	0
Векселі видані	1605	–	–	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	957	1182	0
за товари, роботи, послуги	1615	4297511	3930322	0
за розрахунками з бюджетом	1620	156103	66241	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	148471	58312	0
за розрахунками зі страхування	1625	2265	2190	0
за розрахунками з оплати праці	1630	8489	8397	0
за одержаними авансами	1635	8447	9360	0
за розрахунками з учасниками	1640	2248	2248	0
із внутрішніх розрахунків	1645	–	–	0
за страховою діяльністю	1650	–	–	0
Поточні забезпечення	1660	20351	19867	0
Доходи майбутніх періодів	1665	–	–	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	–	–	0
Інші поточні зобов'язання	1690	843270	474291	0
Усього за розділом III	1695	5339641	4514098	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	–	–	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	–	–	0
Баланс	1900	8197793	8503198	0

ДОДАТОК Д

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) ЗА
2018 РІК

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9208474	8585404
Чисті зароблені страхові премії	2010	–	–
Премії підписані, валова сума	2011	–	–
Премії, передані у перестраховання	2012	–	–
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	–	–
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	–	–
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7755143)	(7140283)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	–	–
Валовий: прибуток	2090	1453331	1445121
Валовий: збиток	2095	–	–
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	–	–
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	–	–
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	–	–
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	–	–
Інші операційні доходи	2120	2330788	1124950
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	–	–

Продовження ДОДАТКУ Д

1	2	3	4
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	-	-
Адміністративні витрати	2130	(89669)	(68951)
Витрати на збут	2150	(33986)	(21919)
Інші операційні витрати	2180	(2266056)	(1158898)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	1394408	1320303
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	383	-
Інші доходи	2240	8007	4515
Фінансові витрати	2250	-	-
Втрати від участі в капіталі	2255	(27707)	(24339)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	(13158)	(8412)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1361933	1292067
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(243648)	(233284)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1118285	1058783
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	-	-

Продовження ДОДАТКУ Д

Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	–	–
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	–	–
Накопичені курсові різниці	2410	–	–
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	–	–
Інший сукупний дохід	2445	(10067)	(65670)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(10067)	(65670)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(1812)	(11821)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(8255)	(53849)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1110030	1004934

Елементи операційних витрат

Матеріальні затрати	2500	8120414	6750169
Витрати на оплату праці	2505	273573	205675
Відрахування на соціальні заходи	2510	56853	7731
Амортизація	2515	119436	99864
Інші операційні витрати	2520	354510	402196
Разом	2550	8924786	7465635

ДОДАТОК Ж

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ) НА 31.12.2019

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	5212	3754	0
первісна вартість	1001	14343	14803	0
накопичена амортизація	1002	9131	11049	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	687855	422479	0
Основні засоби:	1010	873568	2407564	0
первісна вартість	1011	1446401	2524246	0
знос	1012	572833	116682	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	–	–	0
первісна вартість	1016	–	–	0
знос	1017	–	–	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	–	–	0
первісна вартість	1021	–	–	0
накопичена амортизація	1022	–	–	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	–	–	0
інші фінансові інвестиції	1035	–	–	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	–	–	0
Відстрочені податкові активи	1045	26906	–	0

Продовження ДОДАТКУ Ж

1	2	3	4	5
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	–	–	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	–	–	0
Інші необоротні активи	1090	–	–	0
Усього за розділом I	1095	1593541	2833797	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	1191222	392663	0
Виробничі запаси	1101	458191	336286	0
Незавершене виробництво	1102	59692	46976	0
Готова продукція	1103	32641	8753	0
Товари	1104	640698	648	0
Поточні біологічні активи	1110	–	–	0
Депозити перестраховання	1115	–	–	0
Векселі одержані	1120	–	–	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5399212	2241285	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	10524	10768	0
з бюджетом	1135	226183	66321	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	–	48507	0
з нарахованих доходів	1140	–	–	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	28860	896082	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	–	–	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	27866	23321	0

Продовження ДОДАТКУ Ж

1	2	3	4	5
Готівка	1166	–	–	0
Рахунки в банках	1167	27866	23321	0
Витрати майбутніх періодів	1170	25790	38792	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	–	–	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	–	–	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	–	–	0
резервах незароблених премій	1183	–	–	0
інших страхових резервах	1184	–	–	0
Інші оборотні активи	1190	–	40795	0
Усього за розділом II	1195	6909657	3710027	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	–	–	0
Баланс	1300	8503198	6543824	0
Пасив				
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1193	1193	0
Капітал у дооцінках	1405	195853	1013384	0
Додатковий капітал	1410	87771	87771	0
Емісійний дохід	1411	–	–	0
Накопичені курсові різниці	1412	–	–	0
Резервний капітал	1415	12366	12366	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3451086	3625369	0

Продовження ДОДАТКУ Ж

1	2	3	4	5
Неоплачений капітал	1425	–	–	(0)
Вилучений капітал	1430	–	–	(0)
Інші резерви	1435	–	–	0
Усього за розділом I	1495	3748269	4740083	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	–	158134	0
Пенсійні зобов'язання	1505	236635	343750	0
Довгострокові кредити банків	1510	–	–	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	4196	2578	0
Довгострокові забезпечення	1520	–	–	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	–	–	0
Цільове фінансування	1525	–	–	0
Благодійна допомога	1526	–	–	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	–	–	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітної періоду)	1531	–	–	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітної періоду)	1532	–	–	0
резерв незароблених премій; (на початок звітної періоду)	1533	–	–	0
інші страхові резерви; (на початок звітної періоду)	1534	–	–	0
Інвестиційні контракти;	1535	–	–	0
Призовий фонд	1540	–	–	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	–	–	0
Усього за розділом II	1595	240831	504462	0

Продовження ДОДАТКУ Ж

1	2	3	4	5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	–	–	0
Векселі видані	1605	–	–	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	1182	1011	0
за товари, роботи, послуги	1615	3930322	1138238	0
за розрахунками з бюджетом	1620	66241	7548	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	58312	–	0
за розрахунками зі страхування	1625	2190	2233	0
за розрахунками з оплати праці	1630	8397	8179	0
за одержаними авансами	1635	9360	893	0
за розрахунками з учасниками	1640	2248	2248	0
із внутрішніх розрахунків	1645	–	–	0
за страховою діяльністю	1650	–	–	0
Поточні забезпечення	1660	19867	13977	0
Доходи майбутніх періодів	1665	–	–	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	–	–	0
Інші поточні зобов'язання	1690	474291	124952	0
Усього за розділом III	1695	4514098	1299279	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	–	–	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	–	–	0
Баланс	1900	8503198	6543824	0

ДОДАТОК 3

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) ЗА
2019 РІК

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12365901	9208474
Чисті зароблені страхові премії	2010	–	–
Премії підписані, валова сума	2011	–	–
Премії, передані у перестраховання	2012	–	–
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	–	–
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	–	–
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(12003258)	(7755143)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	–	–
Валовий: прибуток	2090	362643	1453331
Валовий: збиток	2095	–	–
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	–	–
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	–	–
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	–	–
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	–	–
Інші операційні доходи	2120	460272	2330788
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	–	–

Продовження ДОДАТКУЗ

1	2	3	4
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	–	–
Адміністративні витрати	2130	(98860)	(89669)
Витрати на збут	2150	(86527)	(33986)
Інші операційні витрати	2180	(489558)	(2266056)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	–	–
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	147970	1394408
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	–	–
Дохід від участі в капіталі	2200	–	–
Інші фінансові доходи	2220	2425	383
Інші доходи	2240	8501	8007
Фінансові витрати	2250	(32567)	(27707)
Втрати від участі в капіталі	2255	–	–
Інші витрати	2270	(8712)	(13158)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	–	–
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	117617	1361933
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	–	–
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(20948)	(243648)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	–	–
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	96669	1118285
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	–	–

Продовження ДОДАТКУ 3

Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1189704	–
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	–	–
Накопичені курсові різниці	2410	–	–
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	–	–
Інший сукупний дохід	2445	(96194)	(10067)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	1093510	(10067)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	198365	(1812)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	895145	(8255)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	991814	1100030

Елементи операційних витрат

Матеріальні затрати	2500	8768349	8120414
Витрати на оплату праці	2505	197665	273573
Відрахування на соціальні заходи	2510	43276	56853
Амортизація	2515	214935	119436
Інші операційні витрати	2520	811364	354510
Разом	2550	10035589	8924786

Декларація академічної доброчесності здобувача ступеня вищої
освіти ЗНУ

Я, Шайдулліна Алія Айбулатівна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти alechka21daaa@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Удосконалення механізму формування фінансових ресурсів ПрАТ «Запоріжжкокс» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____

ПІБ (студент) Шайдулліна А. А.

Дата _____ Підпис _____

ПІБ (науковий керівник) Зборовська О. М.